

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

LUCIE FULÍKOVÁ

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

LUCIE FULÍKOVÁ

Učitelství výtvarné výchovy pro SŠ a ZUŠ

DÉŠŤ – prostorová instalace

Textová část je nedílnou součástí praktické diplomové práce

vedoucí práce: Mgr. MgA. Veronika Selingerová

Olomouc 2013

Voda je Bohem požehnaná
aby hasila žízeň
byla domovem rybám
a skrápěla zemi. (Paracelsus)

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedení pramenů a literatury.

Beru na vědomí, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona v platném znění, zejména skutečnost, že Univerzita Palackého v Olomouci má práva na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle §60 odst. 1 autorského zákona.

V Olomouci dne 16. dubna 2013

.....

Ráda bych poděkovala Mgr. MgA. Veronice Selingerové za její pomoc, odborné rady a připomínky. Mgr. Janě Bébarové, která mi předala své zkušenosti, pomohla mi s textovou částí a půjčila mi k výpalu desky do pece. Mgr. Jiřímu Sosnovi, za profesionální nafocení diplomové práce a všem, kteří se mi snažili pomoci a poskytli mi materiální a psychickou podporu při tvorbě diplomové práce.

OBSAH:

ÚVOD	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1. VODA A DÉŠŤ	8
1.1 KRÁSA VODY	9
1.1.1 OČIŠTĚNÍ VODOU	11
1.2 DÉŠŤ	11
1.3 KRUH.....	12
2. VODA JAKO INSPIRAČNÍ ZDROJ.....	13
2.1 ČEŠTÍ A ZAHRANIČNÍ UMĚLCI.....	13
3. INSTALACE S VODNÍ TÉMATIKOU	18
3.1 ČEŠTÍ A ZAHRANIČNÍ UMĚLCI.....	20
II. PRAKTICKÁ ČÁST	
4. “DÉŠŤ - PROSTOROVÁ INSTALACE”.....	30
4.1 ATRIUM.....	31
4.2 VLASTNOSTI POUŽITÉHO MATERIÁLU.....	33
4.3 TECHNIKA A POSTUP PRÁCE.....	35
III. DIDAKTICKÁ ČÁST	
5. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE V EDUKAČNÍM PROCESU	41
5.1 KRUHY NA VODĚ	42
5.2 PARTITURA DEŠŤE	44
5.3 PARTITURA DEŠŤE II.	46
5.4 SILUETY V DEŠTI.....	48
5.5 ANIMACE INSPIROVANÁ „DEŠŤEM“	50
5.6 PROMĚNY VODY	52
5.7 PŘÍBĚH DEŠŤE	54
5.8 ZÁVĚREČNÉ SHRUTÍ PRAXE.....	56
ZÁVĚR	58
ANOTACE.....	60
ANNOTATION	61
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	66
SEZNAM OBRÁZKŮ	68

ÚVOD

Mám ráda déšť, nejenže přináší s sebou vláhu, očištění, uvolnění, osvěžení a dodání nové síly. Provází nás celým životem v každém ročním období. Působí ve všech podobách svého skupenství, které vnímáme svými smysly. Déšť je vnímán i v rovině symbolické, kde kořeny sahají hluboko do minulosti dávných kultur a umění. Déšť a jeho působení je fenomén, který bezprostředně či přeneseně ovlivňuje každého z nás.

Voda má neskutečně mnoho podob krás a půvabu. Pro svoji práci jsem zvolila kapky deště dopadající na vodní hladinu. Při dopadu vytvářejí scénu postupně se tvořících soustředěných kruhů, které se vzájemně prolínají a narušují tak zrcadlovou vodní plochu. Naskýtá se nám tak pohled na půvabnou, živou, znovu a znovu se rodící geometrii z kruhů, vymezenou časem deště.

Symbolická rovina byla pro mě také důležitá. Déšť symbolizuje očištění. Oprošťuje od minulého, ukončuje dosavadní a započíná nový život. S touto symbolikou jsem pracovala ve vztahu s působením na této škole. Smývá tak pomyslně stopy, které jsem zde zanechala, a čistí půdu pro nově příchozí. Ideálním místem pro tento účel bylo atrium jezuitského konviktu, nedílná součást barokního komplexu budov Univerzity Palackého v Olomouci a jejího uměleckého centra. Uzavřený prostor s prosklenou střechou, původně nezakrytý, na jehož mramorové podlaze by bylo možno simulovat efekt dopadajících kapek deště.

Vzhledem k tomu, že se věnuji keramice, bylo zvolení materiálu více než logické. V ateliéru keramiky jsem již absolvovala svou bakalářskou práci. Poslední semestrální práce pak předjímal tvar a podobu práce diplomové.

S tímto námětem jsem pracovala i se svými svěřenými studenty na dvou pedagogických praxích. Toto téma dovolí velké množství alternativního přístupu a je stále velkým inspiračním zdrojem, které není možné využít v koncentrované a uzavřené formě jednoho výtvarného díla.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. VODA A DÉŠŤ

Voda je tvořena sloučením vodíku a kyslíku, značeno jako H₂O. Na Zemi se nachází ve trojím skupenství, a to plynné, kapalné nebo pevné. Pro život na zemi je důležitý koloběh vody, kdy se ze země dostává odpařováním do atmosféry, odkud se pak znovu snáší k zemi v podobě deště, sněhu, páry nebo ledu. Nemá barvu ani vůni. Čistá voda nemá chuť, záleží to na příměsi a místu, kudy protéká. Zeměkouli pokrývá ze třech čtvrtin vodní plocha, ve stejném poměru se voda nachází také uvnitř každého živočišného a rostlinného těla. Najdeme ji na povrchu, v atmosféře i v podzemí a dokáže měnit svůj objem i tvar.

Znázornění vody grafickým symbolem je velice staré. Je tvořen tak, aby byl čitelný velkou skupinou lidí hovořících odlišným jazykem a rozdílnou kulturou. Voda se znázorňuje v podobě vlnovek, které značí ne jen obecně vodu, ale i řeku a potok. Kapka symbolizuje kapalinu a déšť. Pitná voda se zobrazuje jako kapající kohoutek většinou se sklenicí vody.¹

KRUHY NA VODĚ

Zvláštním přírodním úkazem je tvorba kruhů na vodní hladině. Tento jev vzniká porušením povrchového napětí hladiny. Nikoliv pouze v průběhu deště, ale i vhozením kamene do vody či pohybem drobných živočichů po vodě. Při nárazu na vodní hladinu dojde k předání pohybové energie padajícího objektu a k rozkmitání okolních bodů. Voda je izotropní prostředí, to znamená, že má ve všech bodech stejné fyzikální vlastnosti, a proto se v ní postupné příčné vlnění šíří v kruhových rovinných vlnoplochách ve tvaru vrch-důl. Vlnoplochou nazýváme spojení všech bodů, kam vlnění dospěje za stejný čas. Vlnění se po vodní hladině šíří podle Huygensova-Fresnelova principu: „Každý bod vlnoplochy, do něhož dospěje vlnění v určitém okamžiku, se stává

---

1 KEPEŠ, György. *Sign, Image and Symbol*, str. 108-113

*zdrojem nového, tzv. elementárního vlnění, které se šíří z tohoto zdroje v elementárních vlnoplochách. Celková vlnoplocha v dalším časovém okamžiku je vnější obálka všech elementárních vlnoploch a kolmice na ni jednoznačně určuje směr vlnění.*²

1.1 KRÁSA VODY

Na zemi najdeme čtyři základní živly: zemi, vzduch, oheň a vodu. Voda může mít podobu „sladké“ nebeské tekutiny, nebo chuť trpkosti z vodních hlubin. Stejně jako země se vzduchem tvoří dualitu, tak oheň tvoří tento vztah s vodou. Voda je v mnoha mýtech viděna jako zdroj veškerého života, může být ale i jeho záhubou, její ambivalentní význam je proto jak oživení a plodnost, tak utonutí a záhuba. V jednotlivých etapách mnohdy po stvoření přichází potopa, která ničí vše, co se znelíbilo bohům. Voda a Slunce mají jistou spojitost se záhrobím. Slunce každý večer zapadá do vodní hladiny, aby zahřálo říši mrtvých. Podzemní voda je viděna jako počáteční chaos. Dešťová voda naopak je považována za symbol blahodárnosti. Vodní víry zase zvěstují potíže, změny a náhlé zvraty. Poklidná tekoucí řeka symbolizuje vyrovnanost a spořádaný život. Rybníky, tůně a jezera jsou považovány za obydlí přírodních duchů, vodníků, vodních démonů a víl. Naopak tekoucí, neklidná, zejména mořská voda je očištná, neboť smývá všechna zlá kouzla. Použitím pramenité vody se vyvolávali pozemští bohové a démoni, nebeské bytosti se vyvolávaly pomocí dešťové. Rosa na stéblech trávy byla ve starověku brána jako opravdový dar nebes a lék na oči, vředy a vnitřnosti. V antice totiž věřili, že vzniká z měsíčních paprsků a ze slz bohyně ranních červánků Éós. Křesťané v ranní rose viděli dar Boží milosti padající z nebes.

V křesťanství hraje voda velkou úlohu. Dualitu nese ve svátosti vody smíšenou s vínem. V pasivitě se přidává oheň do vína, což poukazuje na dvě přirozenosti Ježíše Krista. Představuje pro ni očištný živel, který křtěním smývá hříchy. Používá se k obřadním rituálům, koupelím, křtu, k odhánění zlých duchů, atd. Svěcená

---

2 FYZIKA.GJV]-„Šíření vlnění“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://fyzika.gjv.cz/index.php/kmitani-a-vlneni/mech-vlneni/105-sireni-vlneni>

voda se používala pro odhalení čarodějnic, které byly do této vody ponořeny. Bez viny byla ta, která se po potopení vytáhla na laně, zatímco čarodějnice zůstaly plavat na hladině jako korek. Katolická církev pro své liturgické účely užívá více druhů svěcené vody. Svěcená, která nebyla ještě smíšena křížem a žehnaná voda, která slouží k pokřizování. Pár kapek by mělo při tomto rituálu ukápnout na zem, protože podle lidové zbožnosti pomáhají nebohým duším v očistci a zmírňují tak žár, který je očišťuje.

Nejen v katolické církvi nese posvěcená voda požehnání, očistu i oplození. Křesťané křtí svěcenou vodou, která smývá hříchy dítěte, zděděné po předcích a křest je tak „znovuzrozením z vody“. Při omývání novorozence ve starém Mexiku porodní bába odříkávala modlitby, aby voda odstranila zlo, které na dítěti lpí po rodičích. V Indonésii svěcenou vodou kropili tanečníky, kteří se dostali do transu, aby je vrátili do reality. Stejně jako v pársismu, tak i v pozdně antickém Isidině kultu, má svěcená voda symbolický očistný účinek.³

Voda se stala bezedným inspiračním zdrojem v umění všech dob. Fascinuje svojí nespoutaností, kouzlením, krásou a proměnlivostí. V každém ročním období nám voda odhaluje svoje krásy a představuje se nám v novém světle. Vždyť pohled na krásné velké sněhové vločky, které mlčky zahalují krajinu do velké bílé peřiny, je tak poetický. Když k tomu navíc sněhové vločky vykouzlí na vodních hladinách křišťálová zrcadla a navěsí rampouchové píšťaly, je svět jak v pohádce. Co pak třeba ranní krůpěje rosy, třpytící se na stéblech trávy, nemají snad kouzelnou moc? A co jarní déšť, který svou vláhou dává zazelenat rostlinám a stromům vyčistí vzduch, aby se dalo lépe dýchat. Nejen na pohled je voda krásná, zaposloucháme-li se do jejich tónu, uslyšíme v nich od krásné sonáty bubnujících kapek, šplouchání vln, bublání potůčků, až po děsivé hřmění valící se masy vody beroucí vše, co jí přijde do cesty. Voda je nespoutaný živel mnoha tváří a podob. Je nejrozšířenější a pro nás nenahraditelnou tekutinou.

1.1.1 OČIŠTĚNÍ VODOU

Velmi rozšířené bylo uctívání vody vyvěrající ze země, působící tak jako dar od bohů, nejvíce pak u termálních a léčivých pramenů. Už v době ledové se v blízkosti těchto pramenů nacházela obydlí, jak dosvědčují jeskyně v Pyrenejích. U pramenů se našly i votivní dary a důkazy, že uctívání pokračovalo i ve starověku. Zvláště Keltové uctívali posvátné prameny, které spojovali se štědrá matkou Zemí. Dnešní zvyk házet mince do studny je zřejmě dozvuk symbolické oběti vodnímu božstvu, které mělo schopnost plnit přání.⁴

Rituální koupele jsou provázány všemi kulturami napříč zeměkoulí a neslouží pouze k hygieně, ale i symbolické očištění. „Například „bazény“ v troskách předárijských svatyní hararské kultury, hinduistické koupele v Ganze, „očistné nádrže“ v krétském Knóssu, očistné koupele před zahájením eleusinských mystérií, konečně podobně symbolické úkony v pozdně řeckých kultech... Symbolické očistné koupele znalo i staré Mexiko, král-kněz svatého města Tollanu prováděl o půlnoci očistné koupele a Tenochtitlán měl tři nádrže pro rituální koupele. Při svátku bohyně Xoquiuetzal se musel všechen lid brzy ráno vykoupat a toho, kdo koupel opomněl, postihly za trest kožní a pohlavní choroby. V Islámu se rituální očista nemusí provádět vždy jen vodou. Tam, kde se jí nedostává, může ji nahradit písek nebo hlína.“⁵

1.2 DÉŠŤ

Děšť je chápán jako symbol působení nebe na zemi. V některých kulturách je považován za výron semene nebeského boha, který jim oplodňuje matku Zemi. V Bibli se praví: „Sestoupí jak déšť na posečenou louku, jako vláha svlažující zemi.“ (Ž 72, 6).⁶ Číňané naopak viděli v dešti sňatek nebes a země, zároveň byl déšť projevem uvolnění nahromaděné síly. Sv. Hildegarda z Bingenu (1098 – 1179) považuje déšť za životní sílu duše, která tak dává člověku rozkvést, aby nevyschla. „Když totiž

4 BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*, str. 388-391

5 BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*, str. 390

6 BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*, str. 64

*vlhkost deště je spořádaná a nepadá přílišně, dává v zemi rostlinám vzklíčiti. Jestliže však nespořádaně a příliš teče, zničí půdu, neboť zadusí klíčky. Z duše vycházejí jisté síly, jež tělo oživují,...*⁷

Oblaka představují domov dešťové vody, která plují po obloze. Už i primitivní zemědělské kultury věděly o neskutečné síle deště, a tak směřovaly řadu svých obřadů k přivolání vláhy na zemi. Například symbol deště ve starých kulturách byl znázorňován jako hřebínek, kdy horní linie představovaly mraky a vertikální čáry déšť. Na afrických malbách se déšť objevuje jako had sestupující z nebe.⁸

1.3 KRUH

Symbol kruhu patří k nejvýznamnějším a nejrozšířenějším symbolům vůbec. Nemá počátek ani konec, směr ani orientaci. Podobou připomíná Slunce, hvězdy, planety a Měsíc. Každá kultura si jeho smysl vyložila po svém. Podle platónských a novoplatónských filozofů je považován za nejdokonalejší tvar. Symbolizuje také nebe a vše, co je spirituální. Pro svou neuchopitelnost a dokonalost je v mystice symbolem Boha, jako kruhu se všudypřítomným středem, pro lidské chápání bezmeznosti, věčnosti, absolutna, atd. Božská svatozář má též tvar kruhu a koncentrické kruhy znázorňují stvoření Zemi Bohem. V zenovém buddhismu kruh znamená osvětlení, dokonalost člověka. V Číně symbolizuje Velkou jednotu, dualitu Jínu a Jangu. V Egyptě značí věčnost, zobrazenou jako provaz svázaný v kruhu. Věčnost symbolizuje i v antice, kde místo provazu se znázorňuje had, který se kouše do vlastního ocasu. Indiánské kmeny spojovaly kruh s kosmickou podobou Velkého ducha. V magii naopak nese kruh ochrannou moc, neboť se věřilo, že svým vlivem uchrání před zlými silami.

Kruh byl také inspirací pro mnoho chrámových a kultovních staveb, jako je například legendární Apollónův chrám u Hyperborejců, Stonehenge, královské město Platónovy Atlantidy, atd.⁹

7 BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*, str. 64

8 BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*, str. 64

9 BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*, str. 167-168

2. VODA JAKO INPIRAČNÍ ZDROJ

Voda je všude kolem nás, bez vody by na světě nebyl život takový, jaký ho známe, a proto se nemůžeme divit, že se nezávisle na sobě inspirovali krásami vody v jakémkoliv skupenství umělci po celém světě. V následující části představím několik známých výtvarníků, jejichž díla jsou inspirována cyklem deště. Uvedení umělci jsou zde se zaměřením na keramiku, objekt, sklo, plastiku, bez instalace, které je věnovaná samostatná kapitola.

2.1 ČEŠTÍ A ZAHRANIČNÍ UMĚLCI

Prvním z uvedených autorů je český výtvarník **Daniel Piršč**, který v současné době patří k předním českým designérům v oblasti porcelánu. V roce 2003 dostudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze a přesunul se do Mikulova, kde roku 2005 otevřel Studio PirscPorcelain. Jeho tvorba se vyznačuje náznakem humoru a nadsázky, ať už v užitých předmětech, nebo v jeho 3D porcelánových tapetách, ty poprvé představil na Designbloku o8, kde se jeho primární inspirací stala právě voda. Od té doby je rozšířil o další motivy jako „Airplane“, „Rose“ anebo „Cross“.¹⁰

Obr. 1. D. Piršč - „Děšť“

Obr. 2. D. Piršč - „Kapky“

10 D.Pirsc-„Daniel Piršč“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://pirsc.cz/studio/daniel-pirsc-21.html>

Václav Cigler svoji tvorbu zasvětil sklu. Vytváří z něho zajímavé abstraktní sochy se stejnou precizností, jakou vkládá do svých řemeslně dokonalých šperků. Sklo kombinuje s vodou, světlem a prostorem. Ve svých dílech klade velký důraz na zrcadlení, odrazy, průhledy skrz, odlesky a na souhru s prostorem. Tvary těchto objektů jsou velice jednoduché. Zaoblené, různě vypouklé, nebo naopak ostré hranoly, které v průhledech fungují jako optické čočky. Pohled skrz tyto sochy nám nabízí zcela jiný svět optických klamů.¹¹

Obr. 3. V. Cigler - „Studánka ”

Obr. 4. V. Cigler - „Jaro ”

Obr. 5. V. Cigler
„Dvě čočky ”

Dalším českým umělcem je **Federico Díaz**, který vytváří svá díla pomocí počítačové technologie a nových médií. V dílech řeší otázku ukotvenosti lidské existence, poukazuje na ekologické problémy a urbanismus, experimentuje v oblasti designu a architektury. Pro Expo 2010 v Šanghaji vytvořil dílo „*LacriumAu*“. Jedná se o ohromnou zlatou kapku o rozměrech 80 x 50 umístěnou ve skleněné krychli, do které mohl vstoupit každý pětistý návštěvník. Ten byl usazen do speciálního křesla a při pohledu na kapku mu byly snímány emoce a jeho reakce na ni. Na tomto základě mu byla namíchána jeho aktuální osobní vůně.^{12, 13}

Obr. 6. F. Díaz - „*LacriumAu* ”

11 Galerie Pokorna - „V. Cigler“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.galeriepokorna.cz/cigler.htm>

12 Artlist - „F. Díaz“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: <http://artlist.cz/?id=1962>

13 Aktuálně - „Expo“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=666504>

Interiérovou sochu s názvem „*Raindrops*“, vytvořila firma **Curtis Jer**, která byla založena dvěma britskými umělci Curtisem Freilerem a Jerryem Felsem. Firma se zaměřuje na vyrábění kovových interiérových plastik vysokých estetických hodnot a kvalit zpracování. Tento objekt „*Raindrops*“ je vytvořen z barevných kovových plíšků různých odlesků spojený drátky do složitého tvaru.¹⁴

Obr. 7. C. Jer - „*Raindrops*“ (Kapky deště)

Dánská umělkyně **Stine Dines**, používá sklo jako hlavní surovinu pro svoji práci. Její tvorba v sobě nese jemný ženský poetický nádech. Ve své tvorbě se inspiruje přírodou a všedními věcmi, které přetváří do skleněné krásy. V díle „*Falling water*“ vytvořila pohled na shluk kapek padajících k zemi, které jsou nasvícené velice intimním světlem, který kapkám dodává lesk.¹⁵

Obr. 8.-9. S. Dines - „*Falling water*“ (Padající voda)

Johnson Cheung-Shing Tsang je hongkongským sochařem, který tvoří převážně z keramické hlíny a nerezové oceli. Jeho tvorba zachycuje realistické objekty doprovázející surrealistickou imaginaci. Skoro celou jeho práci se prolíná voda, která je stavěna do konfliktu s realistickými předměty, a celý děj tak dostává

14 Wikipedie-„C.Jere“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/C._Jer%C3%A9

15 S.Dines-„visual artist“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.stinedines.dk/index.htm>

vše do pohybu. Voda je ve většině případů zachycena jako proud, který se litím rozstříkuje do stran a při dopadu se třísťí.¹⁶

Obr. 10. J. CH.- Shing Tsang
"Yuanyang"

Obr. 11. J. CH.- Shing Tsang
"Bowls of fantasy" (Mísy fantazie)

Obr. 12. J. CH.- Shing Tsang
"Just a game" (Jenom hra)

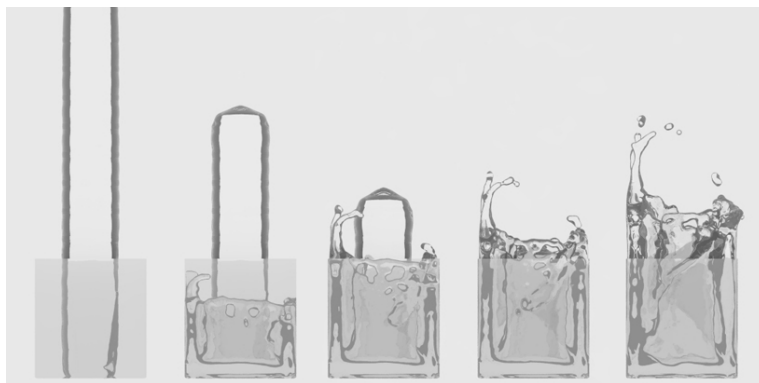

Obr. 13. J. CH.- Shing Tsang
"Splash of Wonder" (Cákanec údivu)

Výtvarník **Fung Kwok Pan** ze Singapur, ve své originální tvorbě propojil design s nejnovějšími digitálními technologiemi. Dílo vzniklo nafocením momentu lití vody vysoce citlivou kamerou. V počítači je pak vybrán nejlepší obraz, který je vytisknut na 3D tiskárně. Tuto techniku použil i u své práce s názvem „fluid vasa“, která je zpodobněna jako voda vlévající se do vázy, která zamrzla v jednom okamžiku.¹⁷

Obr. 14.-15. F. K. Pan - "Fluid Vasa"

16 Artworks of Johnson Tsang- „Profile of Johnson Tsang“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://johnsontsang.wordpress.com/2011/09/28/profile-of-johnson-tsang/>

17 Fung Kwok Pan - „About me“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.fungkwokpan.com/About-Me>

Dílo „Hollow drops“ americké sochařky **Jeffrey Mongrain**, které jsem našla během psaní této práce, je velice podobné prostorové instalaci „Děšť“. Primárním cílem instalace bylo zachytit celkovou atmosféru deště, který vytváří kruhy na vodní hladině. Mongrain se pouze zaměřila na detail, který vyzdvihla. Vytvořila tak objekt o průměru 40cm, který znázorňuje kapku rozbíhající se po vodní hladině. Na rozdíl od mých kapek má tento ve středu otvor, který značí jeho nekonečnou hloubku. Navíc nepřiléhá zcela k zemi, a tak vytváří pod sebou magický stín.¹⁸

Obr. 16. J. Mongrain - "Hollow drops" (Prázdné kapky)

Voda a její variabilita se relativně často objevuje i v designových prostředcích určených do koupelen. Ať už to jsou kachličky, nebo skla sprchových koutů. Tapeta s námětem deště byla vytvořena i v designovém a grafickém studiu **Creative Outlaw**. Na čtyři polystyrénové desky byly reliéfně vytlačeny kruhy na vodní hladině. Do určité míry paradoxní kontrast vodní hladiny, vlnící se v důsledku dopadání dešťových kapek, která se nenachází ve své vertikální poloze, je zavěšena horizontálně. Takže, za běžných okolností by k této situaci v přírodě nemohlo dojít.¹⁹

Obr. 17.-18. C. Outlaw - "Rain drops" (Kapky deště)

18 Jeffrey Mongrain-, resume"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://jeffreymongrain.com/resume.php>

19 Creative Outlaw -, "Artifacts"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.creativeoutlaw.com/artifacts.php>

3. INSTALACE S VODNÍ TÉMATIKOU

Pojem instalace vznikl už v 50. letech a jeho název je převzatý od instalací muzejních. K rozvoji tohoto umění došlo před 2. sv. válkou a od 60. let 20. století je termínem označeno takové umění, které využívá různé sochařské materiály a jiná média k přetvoření prostoru. Instalace je tedy multimediální disciplínou výtvarného umění. Za kolébku je považována Amerika, ze které se pak tento druh umění šířil dál do Evropy.

Považuje se za zcela specifický druh umění, definovaný prostorem a umístěním, které se podílí na jeho výrazové stránce. Může se nacházet v otevřeném prostranství, v jednotlivých krajinných útvarech, ve veřejných prostorech, na architektuře či vně architektury sakrální nebo světské. Místo se svým prostorovým rámcem je důležité z hlediska architektonických dimenzí (míra, proporce, světlo), historického a kulturního a také sociálního a psychologického kontextu. Díla, které se považují za SITE-SPECIFIC ART jsou realizované na jednom specifickém místě a nedají se přesunout a nainstalovat do jiného prostoru. Tím se stávají jedinečnými a neopakovatelnými, na rozdíl od instalace, která se v určitých případech dá přemístit do jiného prostoru. Za předchůdce by se dal považovat Kurt Schwitters a jeho dílo *Merzbau* (1920). Klíčovou osobností 60. let byl Američan Robert Smithson, který roku 1968 – 1969 formuloval rozdíl mezi „Prostorem x neprostorem“ „Site x nonsite“. Vztah mezi nimi demonstroval na konkrétní materiál v instalaci (fyzický, surový materiál – kámen, hlína...) a dokumentární (fotografie, mapy...).²⁰

Instalace vznikala úzce s vývojem happeningu, land artu. Spojitost najdeme i s komplexními prostorovými díly pop artu, v minimalistickém sochařství a konceptuálním umění. Velké oblibě se dostala instalace v hnutí ArtePovera. Vznik nových médií dal základ videoinstalaci. V současné době je instalace nejrozšířenější vizuální projev.²¹

20 GERŽOVÁ, Jana a kol. *Slovník světového a slovenského Výtvarného umění druhé polovice 20. století*, str. 252-255

21 Artlist „instalace“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/index.php?id=117>

Jak o ní hovoří česká rodačka žijící v Americe, známá kritička umění, členka několika mezinárodních uměleckých organizací a kurátorka **Charlotta Kotik**. Prehistorie instalací sahá až do antických, manýristických a hlavně do barokních sakrálních i světských architektonických staveb. Když si například představíme barokní kostel, odkrývá se nám pohled na jednu velkou scénickou instalaci. Nejdůležitější úlohu zde má světlo. Hrál totiž v kostelích důležitou roli, určovalo přesné nasvícení scénického obrazu interiéru a dávalo mu tak atmosféru něčeho nadpřirozeného, božského, nadpozemského. Propojovalo tak veškeré teatrální složky celé scény.

Prvním impulsem a změnou ve vystavování uměleckých děl došlo na výstavách konstruktivismu v Rusku, kdy expozice byla instalována do prostoru a hlavně do rohu místností. Do té doby byl roh považován za prokleté místo a nikdo z umělců nechtěl mít své dílo vystaveno na tomto místě. Akademismus roh neuznával jako důstojný. Konstruktivističtí umělci šli proti tomuto proudu a začali prostor galerie využívat celý a propojovat jej od podlahy po strop, okna, stěny... U instalace je důležité pracovat s celým prostorem, který na jednu stranu omezuje naši ideu, na druhou je její inspirací.

Samotná instalace, jak o ní řekla Kotik, je: „...hybridní médium spojující architektonický prostor, trojrozměrné objekty, čas a reakce diváka.“ Samotná participace díla je velice fyzicky náročná. Velkou úlohu zde hraje čas pro zpracování a reakce na ni. Člověka nutí k aktivnější spolupráci s uměleckým dílem. Navíc si instalace za inspirační zdroj bere taková témata, která souvisí s aktuálním děním ve společnosti a poukazuje na ně. Ve většině případů naráží na problémy, které ztvární v instalaci, a reakcí diváka je snaha o jejich dekódování a touha změnit to (například politika, společnost, protesty). Instalace má možnost více diktovat, co se v prostoru bude dít. Nejsme postaveni před otázkou, kam se to dílo po dokončení bude instalovat. Instalace jsou velice narativní, pokud chceme vyjádřit náš názor, je právě toto médium ideální pro její představení.²²

---

22 KOTIK, Charlotta. *Současný pohled na umění instalace*, Plzeň: 26. 11. 2006 - přednáška.

3.1 ČEŠTÍ A ZAHRANIČNÍ UMĚLCI

Instalací, kde je inspiračním zdrojem voda, ať už v podobě deště, kruhů na vodní hladině nebo samotné vody, či je využita jako výstavní prostor pro díla, je velké množství. V této práci jsou proto uvedeni jen někteří autoři, kteří svým dílem zaujali a převýšili ostatní.

První zmíněnou instalací, která lámala rekordy v počtu návštěvníků je „Rain room“ v londýnské galerii Barbican. Tuto instalaci bylo možné zhlédnout od října loňského roku do března 2013. Autorem je studio **rAndom**, skupina mladých umělců, kteří se podílejí společnými silami na vytváření velice kvalitních instalací za pomoci moderních technologií. Instalací „Rain room“ dostali do uzavřeného prostoru déšť, u kterého člověk zůstane suchý. Místnost, ve které velice intenzivně prší, snímá osm 3D kamer. Tyto kamery sledují pohyb člověka, který se po místnosti prochází. Čidla na tento pohyb reagují, zapínají a vypínají vodu, stimulující jednotlivé provazy deště. Člověk při tom má pocit, že jeho tělo odpuzuje vodu nebo se kapky nad ním rozestupují.²³

Obr. 19.-20. **rAndom** - „Rain room“ (Dešťový pokoj)

Katedrála by měla být místem, kde se setkává člověk s Bohem, místem pro modlitby, prosby a rozjímání nad svým životem. Svěcená voda nás zde očišťuje od hříchů a křtí nás ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého. Instalace, která propojila tyto dvě myšlenky, se jmenuje „Water cathedral“, umístěna v Santiagu de Chile. Jedná se o venkovní prostorovou instalaci, kde jsou zavěšené velké bílé látkové stalaktity, propojené do různých obrazců. Pohled do tohoto magického prostoru

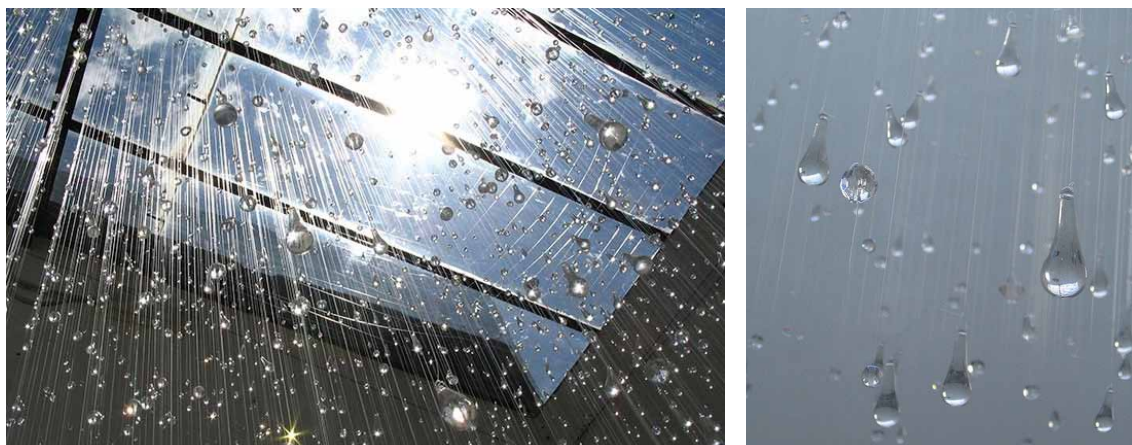
23 **rAndom**-,work“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://random-international.com/work/rainroom/>

připomíná zimní království. Jednotlivé stalaktity do sebe chytají dešťovou vodu, která pak v intervalech volně kape. Lidé tak mají možnost se v chrámu schovat před sluncem. Tato instalace byla vytvořena skupinou architektů **Gum** pro YaP installation 2011.²⁴

Obr. 21.-23. **Gum** - "Water cathedral" (Vodní katedrála)

Instalace s názvem „Rain“ vytvořila Běloruska **Stacee Kalmanovsky**, která emigrovala do USA, kde se usadila, vystudovala výtvarné umění a v současné době se zabývá malbou, kresbou, instalací a tvorbou videí. Stejně jako moje instalace, je i tato vytvořena do prostoru s prosklenou střechou. Skleněné korálky ve tvaru kapek jsou vázány na vlasec a spouštějí se od stropu do prostoru 12 m². Pohled směrem vzhůru propojuje instalaci s venkovní oblohou a dodává tak celé instalaci půvab. Vedle modré oblohy, mraků a slunce se třpytí skleněné korálky kapek deště.²⁵

Obr. 24.-25. **S. Kalmanovsky** - "Rain" (Děšť)

24 Designboom-„architecture“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.designboom.com/architecture/gun-architects-water-cathedral/>

25 S. Kalmanovsky-„cv“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z:<http://www.staceekalmanovsky.net/index.php/bagsrags/-cv-2013/>

Zajímavou umělkyní, která tvoří své velké objekty a instalace pomocí vrstvení různých materiálů, je Američanka **Katy Stone**, která vytváří velkolepé asambláže. Stone se inspiruje bohatostí přírodních jevů, které stylizuje do spletnosti linek, tvarů a barev. Její tvorba je na rozhraní malby, kresby, sochařství a do celkového díla přispěje samozřejmě i divák. Ve své tvorbě se také inspirovala vodním živlem a ztvárnila ho v několika variantách. „*Blue falls*“ je velká instalace umístěná ve wellness centru, kterým prochází skrze jeho 4 patra. Malba vznikla na průhledných fóliích, které se vlní větrem a rozpohybovávají tak celou instalaci. Mezi další tematicky laděné instalace patří: *WhiteFall*, *A seasonswirling*, *Vital fluid* a další.²⁶

Obr. 26.-27. K. Stone - „*Blue falls*“ (Modrý vodopád)

Největší kinetickou instalaci s názvem „*Raining*“ najdeme v Singapuru na mezinárodním letišti Changi. Tuto obří pohyblivou sochu sestavila firma **Berlin firm Art + Com**. Jedná se o 1216 bronzových kapiček zavěšených na lanku, které se pomocí počítačového programu pohybují v prostoru a vytváří tak obrazce připomínající draka, letadla, hejna ptáků, balóny, apod.²⁷

Obr. 28.-29. Berlin firm Art+Com. - „*Raining*“ (Prší)

26 K. Stone-„about“[online]. ©[2011] [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.katystone.net/about.html>

27 Events Insing-„ Announcement“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://events.insing.com/feature/its-raining-art-changi-airport-unveils-giant-kinetic-art-sculpture/id-74533f00/>

Multimediální umělkyně **Aurora Robson** je známá především pro svoji transformační práci plastového odpadního materiálu, ze kterého vytváří abstraktní instalace, objekty a sochy, který svým vzhledem působí, jako by byly z jiného světa. Autorka pochází z Kanady, odkud se přestěhovala do USA, kde žije dodnes. Do této práce je zařazena dík své instalaci „*Be Like Water*“. Celá instalace je vytvořena z 80 000 plastových lahví, které jsou různě rozstříhány, pokrouceny, slepeny a navázány tak, že nám pohledem připomínají pohádkový dešťík. Jednotlivé kapky vypadají jako bílé květiny nejrůznějších tvarů snášející se k zemi. Instalace je umístěna pod skleněnou střechu tak, že světlo dopadající shora jí dodává nadpozemskou atmosféru.²⁸

Obr. 30.-31. **A. Robson**
 „*Be Like Water*“ (*Buď jako voda*)

Další Američankou je **Caroline Cox**, která žije a pracuje v New Yorku.

Obr. 32-33. **C. Cox**
 „*Scuse Me While I Kiss The Sky*“ (*Omluv mě, když líbám nebe*)

Její inspiracním zdrojem jsou vlákna a textil, které sešívá, motá, uzluje, váže a tvoří z nich pozoruhodné věci. Mimo tyto materiály používá i spoustu dalších, ze kterých skládá své sochy, instalace, „*flat work*“, jak nazývá své světelné práce a videa. Instalace „*Scuse Me While I Kiss The Sky*“ je instalace vytvořená za pomoci zrcadel, zvětšujících lup zavěšených v sítích nad zemí, pod kterými je umístěna červená barva. Ta se v instalaci objevuje pouze v zrcadlech a vypouklých čočkách na zemi. Celou instalací prochází světlo, které dopadá ze shora a dodává tak třpytivou harmonii různých světelných odlesků a zrcadlení.²⁹

28 A. Robson-, „CV“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://aurorarobson.com/bio_cv.html
 29 C. Cox-, „bio“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: http://carolinecox.com/first_page/resume.html

Velice rozporuplné emotivní instalace vytváří francouzský umělec **Baptiste Debombourk**. Ve své tvorbě se zabývá devastováním objektů a prostorů, které pak přivedou člověka k nejistotě, neboť objekty, které považoval za stabilní, nerozbitné, ochraňující ho před nepřízní počasí, se před ním třísťí, vyvalují a provalují pod tlakem vody. Instalace „Aérial“ byla vytvořena v německém AbbeyBrauweiler. Při pohledu na toto umělecké dílo máme pocit dost znepokojivého neklidu. Velkými okny, osvětlujícími místnost, se valí ohromná masa vody, která každou chvíli zaplní celý prostor. Voda je zde vytvořena za pomoci skla, které dokonale simuluje její vlastnosti.³⁰

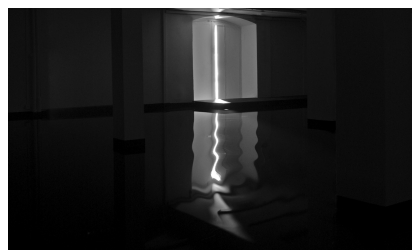

Obr. 34.-35. **B. Debombourk** - „Aérial“

S prostorem zaplněným vodou pracovalo mnoho umělců. Z českých můžeme zmínit například **Magdalena Jetelovou** s instalací „DKM Stiftung“ v Duisburgu. Prostor galerie zaplnila vodou a osvětila modrým světlem. Zvenčí budovu přestavěla na nestabilní, tekoucí, rozpouštějící se architekturu, tak že celkový pohled na instalaci působil dost záhadným dojmem. Podobně vypadal i zatopený „Kunsthalle Recklinghausen“. Kde prostor osvětila neonovými žárovkami, které se navíc odrážely ve vodní hladině. Takto promyšlené nasvícení vytvořilo velice zvláštní atmosféru.³¹

Obr. 36. **M. Jetelová** - „DKM Stiftung“

Obr. 37. **M. Jetelová**
„Kunsthalle Recklinghausen“

30 B. Debombourk -,„Bio“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.baptistedebombourg.com/en/biography>

31 Minimal exposition -,„M. Jetelová“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://minimalexposition.blogspot.cz/2012/02/magdalena-jetelova-installations-2002.html>

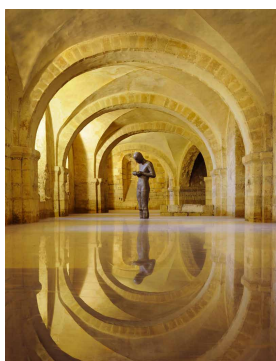

Zcela jiný záměr se zatopením prostoru měl britský umělec **Michael Cross**. Ten nechal zatopit opuštěný kostelík DilstonGrove v Londýně. Do něho pod vodní hladinu umístil sérii náslapných kamenů, které se pomalu z vody vynořovaly a znovu potápěly za naší chůzí. Člověk udělal třicet kroků, kdy se dostal doprostřed kostelního jezera, zde se ocitl sám, zcela izolován a odříznut od břehu. Zpáteční cesta byla stejná. Dílo pod názvem „Bridge“ tak v návštěvníkovi zanechalo smíšené pocity míru, izolace, relaxace a obav z návratu.³²

Obr. 38. M. Cross - „Bridge“(Most)

Umělců, kteří nechali zaplnit prostory vodou pod různým záměrem a ideou, je mnoho. Snad za poslední zmínku stojí uvést britského sochaře **Antonya Gormleye**. Jeho tvorba se zaměřuje na figurální sochařství. Pohrává si nejen s proporcemi, ale i s umístěním. Zařazen je zde pro svoje dílo „Sound II.“(1986), tato instalace byla vytvořena pro katedrální kryptu ve Winchesteru. Prostor krypty byl zatopen vodou a do jejího středu umístěna socha, upřeně dívající se na své sevřené dlaně. Za zmínku stojí autorova další instalace na pláži Crosby, blízko Liverpoolu, pod názvem „Another place“. Vytvořil zde několik postav, které se upřeně dívají do dále na mořskou hladinu. Při přílivu jsou částečně ponořeny ve vodní hladině a vypadají jako duše z jiného světa. Spojení sochy a vody se v jeho tvorbě objevuje celkem často.³³

Obr. 39. A. Gormley
„Sound II.“(Zvuk II.)

Obr. 40. A. Gormley - „Another place“ (Další místo)

32 M. Cross - „About“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.michaelcross.eu/about.html>
33 A. Gormley - „About“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.antonygormley.com/>

Anglický umělec **Jasonde Caires Taylor** nepoužívá vodu ve svém umění jako předešlí autoři. On do vodního světa přímo instaluje své práce. Do podmořských vodních světů vytváří figurální sochy, které staví do různých situací. Nabízí tedy divákům pohled do mořské hlubiny se záblesky denního světla, prorážející mořskou hladinu. Tyto sochy se v důsledku podmořského života mění. Obrůstají korály, mořskými řasami, jsou domovem mnoha podmořských živočichů a čas na nich zanechává své stopy. Pohled na sochy připomíná pohled do zcela jiného světa nadpřirozených bytostí, pohádek, mýtů a duší utonulých námořníků, když moře pohltilo jejich loď. Rozehrává se zde nový život, klidný, tichý, meditační, bez rušivého světa nad hladinou. Člověk se do tohoto světa může potopit nebo jen shlédnout z lodě. Jeho sochy lze spatřit v Mexiku, Canterbury, Grenadě, Řecku, atd. Tyto podmořské instalace nevznikají náhodně. Podmořské pomníky, které vznikly na základě historických událostí, které se zapsaly do černých stránek lidských dějin. Jsou zde jako tichá vzpomínka na tragický osud lidí a připomínka ukrutných „zvěrstev“, které může člověk na člověku vykonat.³⁴

Obr. 41. **J. de Caires Taylor** "Silent evolution under water" (Podvodní tichá evoluce)

Obr. 42. **J. de Caires Taylor** "Vicissitudes" (Zvraty)

Obr. 43. **J. de Caires Taylor** "The Lost Correspondent" (Ztracený korespondent)

Obr. 44. **J. de Caires Taylor** "Dream collector" (Sběratel snů)

34 J. de Caires Taylor-„biography"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.underwatersculpture.com/pages/artist/bio.htm>

Za zmínku stojí zde uvést i sochaře, kteří vytvářejí kašny a vodní sochy. Velice zajímavým sochařem, který pracuje s vodou, je Brit **William Pye**. V dnešní době je tento „vodní sochař“ známý po celém světě a jeho sochy a kašny zdobí zajímavá místa. Sochy, které tvoří, jsou kreativní a hravé. S jejím objemem dokáže vytvářet zajímavé tvary, jako jsou vodní stěny, víry ve skleněných objektech, nebo nechává vodu volně stékat po vytvořených sochách.³⁵

Obr. 45. W. Pye - "Caribdis"

Obr. 46. W. Pye - "Cedra"

Obr. 47. W. Pye - "Double dome"(Dvojitý dóm)

Obr. 48. W. Pye - "Corastol"

Mnoho umělců zapojuje vodu a její variabilní proměny do svých land artových instalací. Brit **Andy Goldsworthy** pracuje s ledem či s potůčky, kdy na vodní hladinu klade přírodniny a vytváří z nich barevné obrazce, které právě voda a počasí postupem času zničí a odplaví.³⁶

Obr. 49. A. Goldsworthy
"Izumi-Mura"

35 England & Com. -,William Pye"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://www.englishgallery.com/artist_bio.php?mainId=144

36 A. Goldsworthy -,Biography"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-1]. Dostupné z: http://www.ucblueash.edu/artcomm/web/w2005_2006/maria_Goldsworthy/biography.html

Stejně tak Novozélandčan **Martin Hill**, který se ve své práci zabývá kruhem. Kruh jako symbol cyklického systému přírody, vytváří z různých materiálů na nejrůznějších místech. Jejich zkáza pak přijde stejně jako u Goldsworthyho odplavením, povětrnostním vlivem, deštěm či změnou počasí.³⁷ Zajímavý land artista je **Jim Denevan**, který do ledu nebo do sněhu maluje velké spletité obrazce, většinou vytvořené z kruhů, a čeká, až příliv kresbu odplaví, nebo až slunce roztaví zamrzlou vodní plochu.³⁸

Obr. 50. **M. Hill** - "Stone circle" (Kamený kruh)

Obr. 51. **J. Denevan** - "Jezero Bajkal"

Obr. 52. **G. Friedman**
"Seas and Skies" (Moře a nebe)

V dnešní době jsou velice populární nová média. Video se stále častěji dostáváji do galerií, ať už v jejich tradičním promítání, nebo jako součást instalace, kdy dokreslují celou scénu, či jsou promítána na netradiční povrch a dávají tak videu další rozměr. Zajímavé videoinstalace vytváří Američanka **Georgie Friedman**. Její videoinstalace jsou nositelem záznamů různých přírodních jevů, atmosférických a oceánských proměn. Vytváří tak destrukce vnímání zeměpisných hranic.

37 M. Hill. -, „About“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-1]. Dostupné z: http://www.martin-hill.com/about_us/about_martin_hill.html

38 J. Denevan -, „CV“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-1]. Dostupné z: <http://www.jimdenevan.com/jim.htm>

Do svých videoinstalací zapojuje zvuk, promyšlené světelné efekty, fotografie a vše propojuje tak, aby vytvořila zajímavé zážitky pro diváky. Videoinstalace „*Seas and Skies*“ se skládá ze sedmi obrazovek, na kterých je promítán oceán, obloha s mraky a občas přelétne hejno velkých ptáků. Tento neskutečný kontrast v centru Bostonu snoubí reálný svět s digitálním a diváka tak staví do neočekávaných pozorovacích pozic. Další zajímavá videoinstalace „*Spiraling Water*“ je vytvořená ze tří kamer snímající vodopád.

Ten je zde promítán ve vodorovné poloze na velkou spirálu. Divák má tak možnost vstoupit dovnitř instalace a být tak obklopen vodou padající kolem něho, podbarvenou zvukovým záznamem.³⁹

Obr. 53. G. Friedman
“*Spiraling Water*” (*Spirálová voda*)

39 G.Friedman. - „bio“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-2]. Dostupné z: http://www.georgiefriedman.com/bio_and_press.html

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. “DĚŠŤ” - PROSTOROVÁ INSTALACE

Jak naznačuji v úvodu, inspiračním zdrojem pro moji práci se stal pohled na déšť dopadající na vodní hladinu. Kapky při dopadu rozráží vodní zrcadlo a kreslí tak na hladině vodní kruhy. Kdybychom měli možnost zpomalit tento proces a pozorně sledovat „snoubící“ rituál kapek, naskytl by se nám tak pohled na vznik těchto vodních kruhů. Kapku po dopadu na vodní zrcadlo síla vody zpět vytlačí nad její povrch a následným dopadem na hladinu pak roztáčí kolem sebe vodní kruhy. Ty se pak rozbíhají po hladině, vpíjejí se do dalších, až se zcela rozplynou. Tento kratičký moment jsem se snažila zachytit a nechat ho navždy pozastavený v keramické hmotě.

S tímto tématem jsem pracovala již minulý rok. Do přízemí jezuitského konviktu v Olomouci, byly umístěny bílé kruhy vodních kapek. Tato instalace měla navodit dojem, že došlo k havárii vodovodního potrubí, a proto voda prosakuje skrze strop, barví se o omítku doběla a kape na zem.

Pro instalaci diplomové práce s názvem “Děšť” jsem zvolila atrium jezuitského konviktu. Tento prostor byl nově zrekonstruován a zastřešen. Atriu tak nové zastřešení sebralo čerstvý vzduch, který volně proudil zvenčí, déšť a sníh, jež pokrývaly jeho zemi. Záměrem tak bylo vrátit tomuto prostoru to, co mu bylo odebráno. Tato instalace tak iluzivně navrácí očistu, nechává atrium znovu pokrýt kapkami deště, které před lety bubnovaly na jeho zemi a dopřávaly mu tak svlažení nejen v horkých parných

Obr. 54. L. Fulíková - “Děšť”

dnech. Navození dojmu z vodní hladiny je navíc podtrženo i osvětlením celé instalace, kdy světlo prochází skrz prosklenou střechu. Světélkuje na reliéfech, čímž kapkám dodává zvláštní lesk. Noční osvětlení měsícem vyvolává dojem, jako by se člověk díval do velkého hlubokého jezera.

Pro mě je tato práce symbolem znovuzrozením do další etapy mého života. Vzniklý děšť je vodou, která ukončuje mé studium zde na této univerzitě. Smývá stopy, které jsme zde zanechala, a zároveň čistí půdu pro další nově příchozí. Jestliže v dávných dobách kruhy na vodní hladině symbolizovaly posmrtný život, tyto kruhy znázorňují ukončení toho mého studentského.

4.1 ATRIUM

Prostor atria, který jsem využila pro svoji instalaci, jsem vybírala dlouho dopředu, a není tak náhodným místem pro vystavení. Pojí se s mou hlavní ideou - vytvoření „sitespecific art“. Atrium se nachází v monumentálním komplexu jezuitského areálu, který je nejrozsáhlejší barokní architekturou v Olomouci. Tvoří ho budova kolejí (Správní archiv Armády České republiky), kostel Panny Marie Sněžné, školní budova (depozitář vlastivědného muzea), Starý a Nový konvikt (Umělecké centrum UP) a seminář sv. Františka Xaverského (Cyrilometodějská teologická fakulta UP). Východně je areál obehnan hradbami, židovskou bránou a hranolovou fortifikační věží, na severní straně před ní stála Nová brána, která spojovala město s Předhradím. Celý komplex se v průběhu dějin několikrát

Obr. 55. Atrium

přestavoval a měnil svoji podobu a koncepci až do dnešních dnů. Od devadesátých let 20. století budovu v dezolátním stavu převzala Univerzita Palackého v Olomouci, zrekonstruovala ji a umístila do ní 5 uměnovědných kateder. Při rekonstrukci objektu byly kladeny požadavky na potřebu jednotlivých kateder, ať už se jednalo o divadelní sál, filmový sál, posluchárny a jednotlivé potřeby ateliérů. Tato přestavba byla svěřena do rukou architektů Petra Fabiána a Jana Polácha. Rekonstrukce budovy probíhala s maximálním respektem zachování barokní původní formy.

Během rekonstrukce bylo přestavěno i toto místo. Prostor se zastřešil rovnou skleněnou střechou, podepřenou na ocelových vaznicích. Atrium má tvar nepravidelného pětiúhelníku o rozměru cca 108m², který skýtá pohled arkádové ochozy v prvním a druhém patře. Naproti arkádám bylo dříve volně průchozí podloubí na nádvoří, ve kterém byly umístěny i jezdecké kočáry. Dnes je tento prostor uzavřen a do prostoru umístěna restaurace. Průchod na nádvoří je zde zachován přes skleněné dveře. Zbylé strany atria obklopují trakty konviktu s učebnami. Vedle zastřešení získal i novou mramorovou podlahu, která se od okolní liší svojí černo - šedivým zbarvením a ohraničuje tak prostor, který dříve byl vystaven povětrnostním vlivům. Zastřešením nabylo atrium dalšího využití, nejčastěji k různým kulturním akcím.⁴⁰

---

40 MAČÁKOVÁ, Jana, *Jezuitský konvikt*, str. 33-286

4.2 VLASTNOSTI POUŽITÉHO MATERIÁLU

KAMENINA

Pro výrobu své diplomové práce jsem si zvolila kameninu, která má pro tuto práci nejlepší vlastnosti. Spolu s porcelánem se kamenina vyznačuje hutným střepelem s nasákavostí menší než 5 %. Rozdíl mezi porcelánem a kameninou je v jeho střepe. Oba materiály se sice pyšní svým bělostným střepelem. Porcelán se ale při slinutí stává průsvitný, kdežto kamenina zůstává neprůhledná. Vedle bílé barvy se kamenina vyskytuje v odstínech červené, hnědé až černé. Základní její surovinou jsou kameninové jíly a další složky, mezi které patří živec, křemen, kaolin, šamot aj.⁴¹

Materiál na výrobu diplomové práce byl objednáno od firmy Pávek Keramika, spol. s r.o., který dodává materiál do školního keramického ateliéru. V nabídce ze třech možností barev jsem vybrala odstín červenohnědý. Kruhy však měly být zbarvené do odstínu černé mramorové podlahy. Černý podklad pro barvení je lepší než světlý. Bohužel až při výpalu jsem zjistila, že barevnost není taková, jak bylo uváděno. Teď s odstupem času zjišťuji, že by přece jen bylo lepší objednat líčí hmotu barvy světlé, která by mohla místy pod engobou prosvítat a více by vytvářela barevný dojem mramorové podlahy, ke které jsem se snažila celou dobu přiblížit. Bohužel jsem k tomuto zjištění dospěla až po odlití celé keramické práce.

---

41 RADA, Pravoslav, *Techniky keramiky*, str. 90

SÁDRA

Základní surovinou je polohydrát síranu vápenatého. Získává se pálením sádrovce při teplotě 160°C. Pro výrobu forem se používá sádra beta, která má nižší hustotu a dobrou absorpci získanou pálením v rotační peci.

Sádra je důležitým materiálem v celém procesu, byly z ní vytvořeny sádrové formy, ze kterých byla diplomová práce odlévána. Je důležité zvolit správný typ sádry, tak aby nedocházelo k poničení, jelikož je s formami při práci hodně manipulováno. Stálé vlhčení licí hmotou, otáčením, vyklepáváním odlitků a dalším manipulováním musí zůstat sádra stále pevná a nesmí se začít drobit. Nepatrné úlomky sádry v keramické hmotě způsobí při výpalu rozpad objektů. Jelikož formy měly být extrémně zatíženy několikanásobným odlitím, zvolila jsem speciální dentální sádru značky HinrichsHinridur, která při správné tekutosti zajišťuje vysokou tvrdost a stabilitu hran. Práce s ní byla velice dobrá. Nenabírala do sebe rychle vlhkost a nedrolila se jako běžná bílá modelářská sádra.

4.3 TECHNIKA A POSTUP PRÁCE

TOČENÍ A ODLÉVÁNÍ FOREM

Na vytočení jsem si vzala již starou a několikrát použitou hlínu. Pro snadnější a rychlejší vytáčení hliněných kruhů, jsem si vytvořila sádrové desky, které jsem upevnila na hrnčířský kruh a postupně na nich vytočila jednotlivé kruhy. Točení na deskách mi umožnilo snadnější manipulaci, neboť jsem nemusela čekat, než jednotlivé kapky na kruhu zavadnou a mohla jsem tak hned na další desce točit novou. Po zavadnutí hlíny byly kapky sejmuty a následně z nich vytvořeny vylévárenské formy. Vytočený model byl přesunut na rovnou desku, kde byl ohraničen dokola linoleem a spáry utěsněny hlínou tak, aby sádra při zalití nevytekla. Po zatvrdnutí byla hlína odstraněna, forma pečlivě vymyta a dána k vyschnutí.

Obr. 56. Hrnčířský kruh se sádrovou deskou

Obr. 57. Vytočené kapky

Obr. 58. Vytváření sádrových forem

Obr. 59. Sádrové formy

ODLÉVÁNÍ

Vylévárenské formy z jednoho dílu jsou nejjednodušší formou odlévání. Do očištěných forem se až po okraj nalije předem dobře rozmíchaná licí břečka, která se přichytne k jejím stěnám. Forma si z ní odebírá vlhkost, a tak vytváří stěnu střepe. Tento způsob umožňuje mít stejnou tloušťku po celém výrobku. Ta závisí pouze na délce času nalité břečky uvnitř formy. Okraje odlitků se seřízly a zarovnal ostrým předmětem, aby se vytvořila hrana reliéfu.

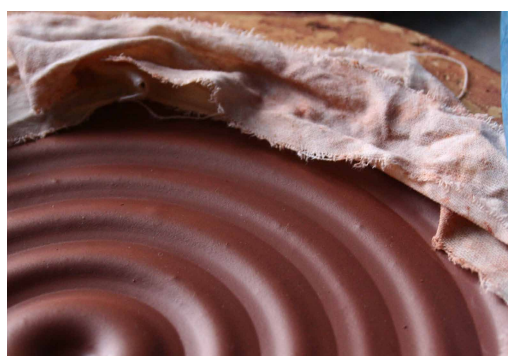
Formy jsem hned neotáčela a licí hmota byla nechána k zavadnutí. Pro rovnoměrné prosychání licí hmoty jsem okraje reliéfu přikrývala mokrými kusy látky, neboť ty prosychaly nejrychleji. Zamezila jsem tím nerovnoměrnému prosychání, které způsobovalo velké pnutí při smršťování hmoty a následnému praskání odlitků. Sádrová forma absorbuje vodu z licí břečky, a tím dochází k jejímu zmenšení a samovolnému odlepení od stěny. Po otočení odlitek vypadne z formy.

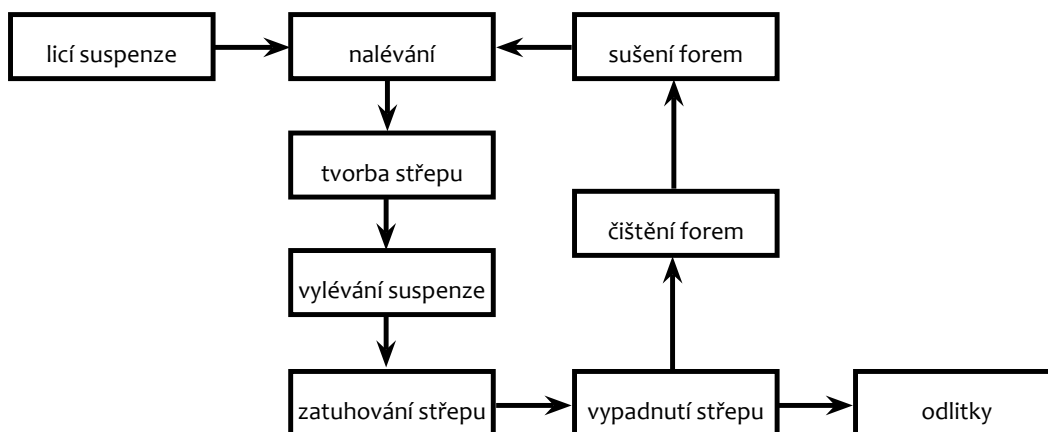
Obr. 60. Licí břečka ve formě

Obr. 61. Odlitek ve formě

Obr. 62. Odlitek ve formě

Tím, jak jsou jednotlivé formy zvlněny a některé mají uprostřed kapku, která zabraňovala volnému vypadnutí odlitků, bylo vyndávání střepu poněkud náročnější. K samovolnému vypadnutí zde nedocházelo, a tak jsem odlitkům z forem musela pomoci nožem, který pomalu stahoval po jednotlivých kruzích keramický střep až do jeho vypadnutí, jeho stopy byly pak záhy retušovány.

SUŠENÍ A DROBNÁ RETUŠ

Z keramických odlitků je důležité před pálením odstranit vodu. Kamenina obsahuje 3 typy vody: mechanicky vázanou, fyzikálně vázanou a chemicky vázanou.

Obr. 63. Vypadlé odlitky

*„ a) **Mechanicky vázaná** (volná) vyplňuje dutiny a prostory mezi jednotlivými částčkami hmoty. Zachovává si vlastnosti kapalné vody a při jejím odpařování se hmota nejvíce smršťuje.*

*b) **Fyzikálně chemicky vázaná** voda tvoří na povrchu vodních částček vodní film a svými vlastnostmi se liší od vody volné.*

*c) **Chemicky vázaná** (krystalická) je vázaná v krystalické struktuře hmoty a sušením se neodstraní. Uniká až při pálení při teplotě 500°C.”⁴²*

Jednotlivé odlitky jsou proto naskládány na dřevěné desky pokryté papírem pro rovnoměrnější odvádění vlhkosti ze střepu. Desky pak byly zabaleny do igelitů, které zabraňovaly rychlému vysychání a keramické střepy mohly postupně prosychávat.

Obr. 64. Sušení

Vyschlý střep jsem poznala podle barvy licí hmoty, která má v tekutém stavu tmavě hnědočervenou barvu, po vyschnutí pak světle hnědou. Takto suchý střep je velice křehký a manipulace s ním musí být velice opatrná. Při nešetrném zacházení se rozpadá v ruce. Naštěstí nebylo třeba velké retušování odlitků, takže manipulace s nimi byla minimální. Před samotným pálením byly pouze okraje zahlazeny mokrou houbičkou a přestříkány engobou.

NÁSTŘIK ENGOBY

Reliéfy kruhů kapek vodní hladiny jsem chtěla barevností přizpůsobit mramorovým dlaždicím. Nejlepší zkouška dopadla s engobou (nástřepí). Jedná se o zeminu přírodně nebo uměle zbarvenou, která potáhne střep odlišného složení nebo jiné barvy. Na střep musí být použita taková, která má stejné vlastnosti smršťování jako její podkladový materiál, aby nedocházelo k popraskání a aby se při smršťování dobře snášela se střepem. Základní surovinou engob je směs bílých plastických i neplastických jílu, kaolinu, plavené křída atd., které jsou přibarvovány oxidy nebo barvítka. Množství těchto přidaných látek řídí vzhled engoby.⁴³

Obr. 65. Náštřík engoby

Na zavadlé keramické střepy jsem pomocí stříkací pistole nanášela engobu. Tímto způsobem jsem dosáhla, že povrch byl pokryt všude rovnoměrně a nebyly vidět tahy štětce. Před stříkáním se engoba musí nejprve důkladně procedit přes síto, aby neucpala její trysku. Nanášení bylo provedeno ve stříkací kabině s extraktorem, kam se umístil výrobek a cca ve vzdálenosti cca 30 cm byl na něm vytvářen postřík.⁴⁴

Obr. 66. Odlitky po náštříku

43 RADA, Pravoslav, *Techniky keramiky*, str. 90

44 CHAVARRIA, Joaquim, *Velká kniha keramiky*, str. 88

PÁLENÍ

Završení celého procesu práce s keramikou je pálení. Jelikož reliéfy nebyly glazovány, ale pouze stříkány engobou, bylo možné vynechat proces přežahu a přejít rovnou na ostrý výpal. Tento proces probíhal v elektrické peci oxidačním pálením na 1150°C. Pálení bylo o něco pozvolnější, aby se z odlitků stihla ještě odpařit zbylá voda. Zkoušky o snížení výpalu na 1080°C byly nezdařené, neboť engoba nestihla slinout se střepem a barevně zůstala stále šedivá. Výpal až na drobné praskliny dopadl úspěšně a na instalaci bylo tak možné použít cca 150 ks.

Obr. 67. Pec před výpalem

Obr. 68. Pec po výpalu

Obr. 69. Hotové reliéfy

INSCENOVANÁ FOTOGRAFIE

Prostorová instalace s názvem “Děšť” nemohla být zrealizovaná tak, jak jsem původně zamýšlela. Kvůli velké vytíženosti atria a náročnosti výroby reliéfů jsem musela zvolit jinou alternativu. Počet

Obr. 70. Instalace

keramických reliéfů byl snížen na jednu třetinu, ze které byla vytvořena inscenovaná fotografie.

Po ploše atria byly tyto keramické reliéfy postupně posouvány a dokumentovány. Na závěr se v počítačovém programu proluly a vytvořily tak moji původní vizi. První fotoaparát byl umístěn v prvním patře arkád, aby vytvořil záznam ze shora, druhý pak zachycoval pohled diváka, který by stál v atriu. Vedle těchto dvou velkoformátových fotografií vzniklo i několik dalších z průběhu instalace. Tyto fotografie jsou uvedeny v textové části diplomové práce a dokumentují celou akci. Fotografie spolu s částí keramických reliéfů byly instalovány v atriu, posléze i na chodbě Konviktu.

Obr. 71. Instalace

III. DIDAKTICKÁ ČÁST

5. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE V EDUKAČNÍM PROCESU

V průběhu dvou praxí, které jsem absolvovala v rámci navazujícího magisterského studia, jsem se snažila tematicky zaměřit na svoji diplomovou práci, která má název Děšť. Proto se celou mojí prací prolínala voda, její variace, proměny, síla atd.

První pedagogickou praxi jsem vykonala na ZUŠ Miloslava Stibora v Olomouci, kde jsem pracovala s různými skupinami žáků ve věku od 5—20let. Další skupinu tvořili dospělí. I když jsem měla zcela volnou ruku v zadání úkolů, byla jsem limitovaná časovým rozpětím, kdy jsem se s danými skupinami setkala pouze jednou a nemohla jsem s nimi pracovat na ucelené řadě. Vybavenost školy byla ale na vysoké úrovni a nebyl problém vytvářet i technicky náročnější práce.

Druhá praxe proběhla na SŠUP v Ústí nad Orlicí, kde jsem měla možnost pracovat po dobu jednoho měsíce se skupinou žáků 2. ročníku Propagačních grafiků. Vzhledem k tomu, že tuto školu jsem taky navštěvovala a tento obor vystudovala, bylo pro mě vše jednodušší, práce jak s kolektivem studentů, tak se zadáváním úkolů, proto pro mě byla tato praxe přínosnější. Se skupinou, se kterou jsem pracovala, jsem se více sblížila a práci s nimi jsem mohla uspořádat do tematické řady. V přílohách přikládám vydařené ukázky ze společných úkolů, prováděných na obou praxích.

5.1 KRUHY NA VODĚ

VĚK: 6 – 7 let

DÉLKA PRÁCE: 135 min

OBSAH: Kresebné ztvárnění vodní hladiny a modelování vodních kruhů.

KOMPETENCE: Žáci dokážou říci, jaké skupenství má voda, jak vzniká dešť, co způsobuje kruhy na vodní hladině.

CÍL: Osvojit si techniku suchých pastelů, modelování z hlíny. Rozvíjet vlastní fantazii a tvořivost, dokázat mluvit o své práci.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: přírodopis

POUŽITÝ MATERIÁL: barevné papíry, suché pastely, keramická hlína, keramické nářadí

ORGANIZACE: individuální

PRŮBĚH HODINY: Nejprve jsme se skupinou dětí vedli rozpravu o dešti: *Zda někdy slyšely déšť pod stanem, deštníkem, za oknem, zda ho pozorovaly, apod. Jak vznikají kapky deště? Jaké skupenství může mít voda? Jak se mění povrch, když na něj prší (bláto, kachličky, dlaždičky, prádlo, člověk, ... atd.)? Co vyvolá kruhy na vodě (ryba, kapky, házení žabek, listí, ... atd.)? Co bychom si přáli, aby z nebe pršelo?* Následně byly promítnuty fotografie deště, jednotlivé detaily kapek, kruhů na hladině, krajina v dešti aj. Poté si každý žák mohl vybrat z barevné variace papírů a vytvořit na něm suchými pastely kruhy, které vznikají v jejich dešti na vodní hladině.

Následovala **reflexe 1.:** *Co kdo nakreslil? Kdo měl stejný nápad? Jestli někdo nakreslil i nějaké vodní zvíře?*

Obr. 72.-74. Práce žáků - "Kruhy na vodě"

Po přestávce se přešlo k vlastnímu modelování kruhů na základě svých skic. Žáci tak měli možnost seznámit se s keramickou hlínou a svoji představu ztvárnit prostorově.

Reflexe 2.: Co kdo vymodeloval za příčinu tvorby kruhů na hladině? (zvíře, listí, kapka,...)
Co se komu povedlo?

Obr. 75.-78. Práce žáků - "Kruhy na vodě"

Na závěr hodiny proběhla prožitková hra „Děšť“, kdy se žáci postavili do kruhu a po jednom se střídali uprostřed. Celá skupina jemně prsty bubnovala na hlavu vždy tomu prostřednímu, který měl zavřené oči.

Pocity vyvolané při této hře bývají podobné tomu, jaký v nás vyvolává stání na dešti.

Obr. 79. Reflexe s žáky

HODNOCENÍ: Výsledná práce se žákům velice povedla. V závěrečné reflexi, kdy jednotlivé kapky byly seskupeny, vytvořily dojem, že opravdu na zem prší. Žáci z toho měli radost a po závěrečné prožitkové hře odcházeli domů plni dojmů.

5.2 PARTITURA DEŠTĚ

VĚK: 13 – 16 let

DÉLKA PRÁCE: 135 min

OBSAH: Kresebné ztvárnění záznamu deště, vyzkoušení techniky drippingu

KOMPETENCE: Žáci jsou schopni vysvětlit co je partitura a dripping, představit hlavní umělce, dokázat vytvořit vlastní partituru.

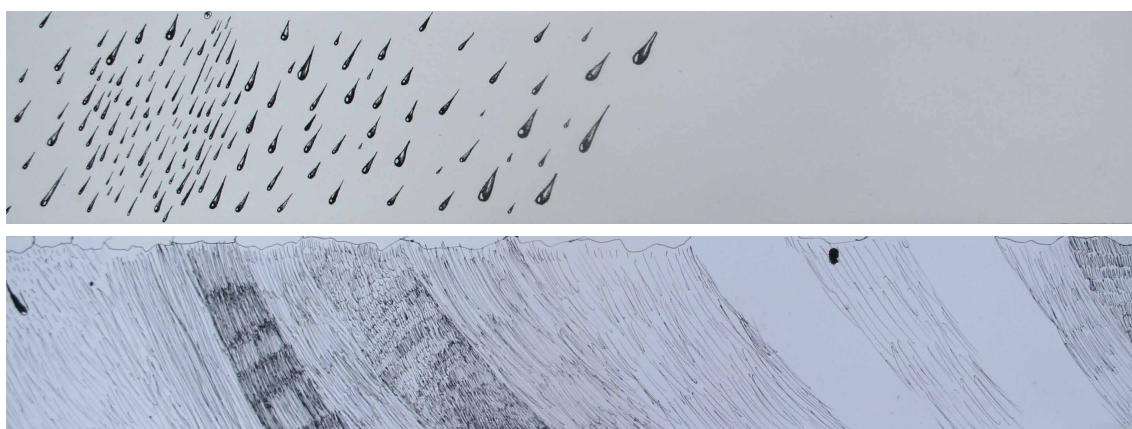
CÍL: Zdokonalit se v perokresbě. Vyzkoušet si jiný přístup k práci s barvami na nové technice drippingu. Prohloubení vlastní fantazie a zlepšení práce ve skupině. Získání informací o partituře, drippingu, umělci J. Pollocka a M. Grigara.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: dějiny výtvarné kultury, přírodopis, hudební výchova

POUŽITÝ MATERIÁL: pruh čtvrtky, tuš, pérka, štětce, temperové barvy, role papíru

ORGANIZACE: individuální, skupinová

PRŮBĚH HODINY: Žákům byl na úvod puštěn 5minutový záznam deště, při kterém leželi na lavici se zavřenýma očima, aby prožitek z poslechu byl více intenzivní a mohli si tak lépe představit, že prší. Následovala krátká rozprava nad tím: *Co je partitura? Může mít dešť partituru? Na co všechno se může vytvořit partitura? Znáš někoho z umělců, kdo tvořil partitury?* A představení umělce Milana Grygara a jeho práce. K tvorbě vlastní partitury byl použit pruh papíru a tuše s pérky, na který se lépe znázornil průběh deště. Jeho pomalý či rychlý začátek, vrchol jeho největší síly, variabilní proměnlivost a jeho konec.

Obr. 80-81. Práce žáků - "Partitura deště"

Následovala skupinová práce na formát 3 x 1,5 m, kdy žáci cákali barvu na papír a vytvářeli tak kapání barevného deště. Do práce tak zapojili i svůj pohyb.

Na takto připravený velký arch papíru vytvořili společně velkou partituru. Způsob, jak bude vznikat, byl ponechán zcela na žácích, kteří si vymysleli způsob střídání se po minutě kolem archu tak, aby dílo propojili a působilo celistvě.

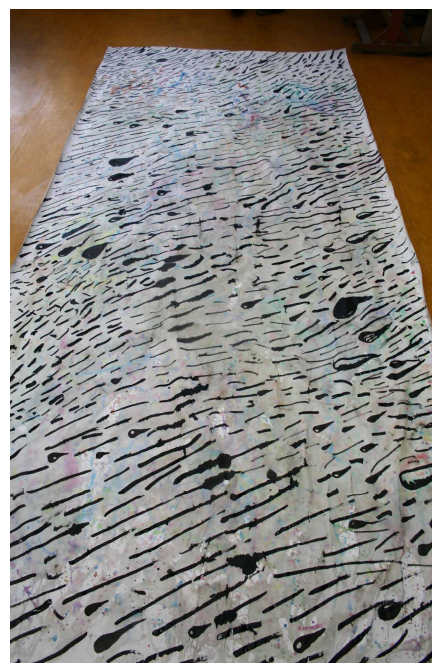
Před reflexí byl krátký úvod do techniky drippingu, jeho vznik, ideje a největší představitel J. Pollock.

Obr. 82-83. Práce žáků - "Skupinová partitura"

Reflexe: Rozprava nad vzniklou prací. Jak se dokázali vžít do představy, že prší. Jak se jim pracovalo, co komu vadilo či naopak, co jim bylo příjemné. Zda se cítili lépe, když pracovali sami, či ve skupině. Co si zapamatovali o partituře, Grygarovi, Pollockovi, drippingu...

HODNOCENÍ: Některé partitury dopadly velice zdařile a na žácích byla vidět soustředěnost při práci. Skupinová práce dopadla nad mé očekávání. Překvapilo mě, jak se žáci mezi sebou dokázali domluvit. Vytvořili velice zdařilou práci, která vyvolávala pocit lehkého jarního deštíku.

Obr. 84. Práce žáků - "Skupinová partitura"

5.3 PARTITURA DEŠTĚ II.

VĚK: 16 – 17 let

DĚLKA PRÁCE: 180 min

OBSAH: Uvolnění ruky na volné kresbě, perokresba.

KOMPETENCE: Žáci jsou schopni vysvětlit, co je partitura, vyjmenovat umělce s ní spjaté, dokázat vytvořit vlastní partituru.

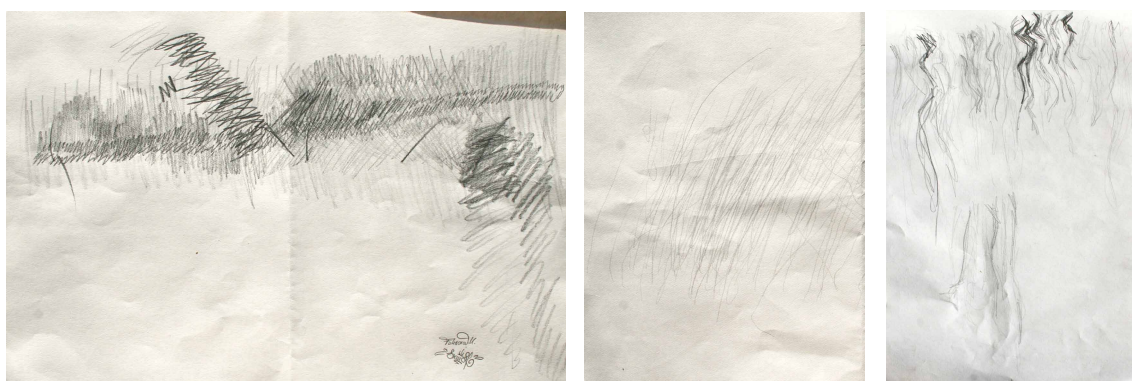
CÍL: Vyzkoušet si dvě zcela protikladné polohy. Za první je nechat vtáhnout do záznamu zvuků a volně tak tvořit na papír své pocity a přitom uvolnit zcela ruku. Za druhé vytvořit kresbu pomocí tuší.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: dějiny výtvarné kultury, hudební výchova

POUŽITÝ MATERIÁL: pruh čtvrtky, tuš, pérka, štětce

ORGANIZACE: individuální práce žáků

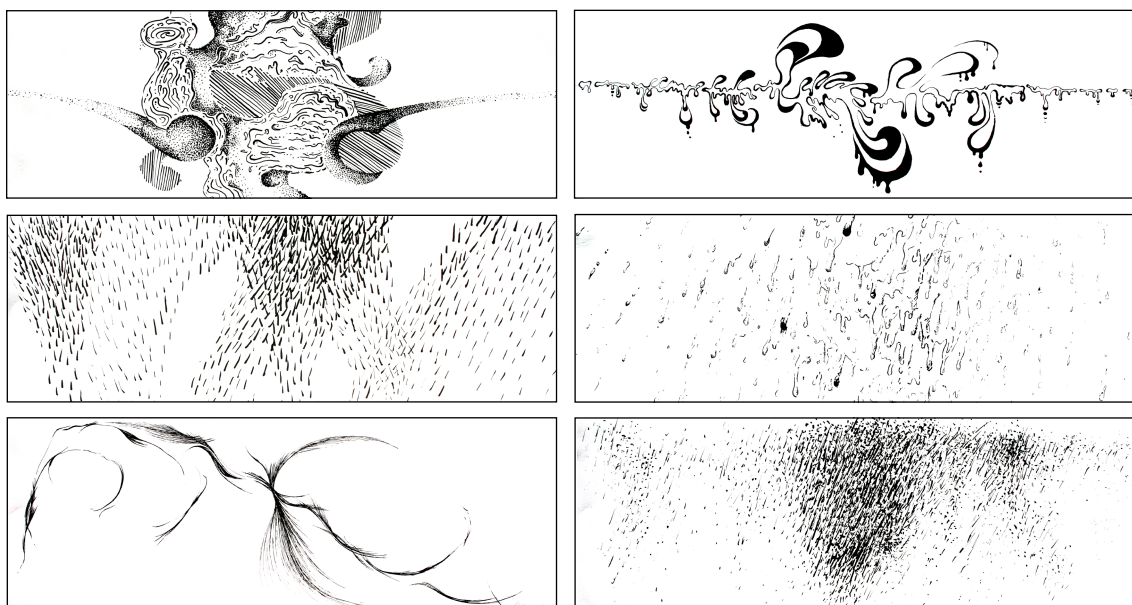
PRŮBĚH HODINY: Nejprve byl studentům puštěn záznam deště, který se zavřenýma očima poslouchali, až se zcela uklidnili, uvolnili a relaxovali. Každý podle sebe si pak vzal do ruky tužku a na připravený papír si zcela volně kreslil. Žáci zaznamenávali, co slyší, co v nich déšť vyvolává, pocity, které při něm mají. Celkový poslech trval 10 minut.

Obr. 85-87. Práce žáků - "Uvolňující kresba"

Reflexe: Každý ze studentů měl prostor vyjádřit se k tomuto cvičení, během kterého vznikla i krátká rozprava nad vzniklými kresbami.

Další úkol se zaměřoval na procvičení perokresby. Inspiračním zdrojem pro tuto práci se stala volná kresba ze záznamu zvuku. Úkolem bylo vytvořit partituru deště, záznam určitého úseku, kdy prší, a toto je grafickým způsobem znázorněno do dešťových not. Tento úkol byl zcela opačný než předchozí, i když z něho vycházel. V prvním úkolu šlo o uvolnění, v tomto ovšem o maximální soustředění a pečlivost, kterou technika perokresby vyžaduje.

Obr. 88-93. Práce žáků - "Partitura deště"

Na konci hodiny byla znovu **reflexe**: Postupně všichni studenti měli možnost se vyjádřit k průběhu hodiny. Jaké cvičení jim sedlo více, ve kterém se cítili lépe, co se jim líbilo či naopak nelíbilo, atd.

HODNOCENÍ: Při srovnání prací žáků ze ZUŠ s pracemi studentů ze SŠUP je výsledek velice rozdílný. Pokud pomínu věkovou rozdílnost, studenti ze SŠUP jsou grafici, jejich přístup byl promyšlený, ale rigidní. Práce působily strnule, graficky tvrdě, i když našly se i výjimky. Zde byl ale kladen i důraz na zvládnutí perokresby, která je u většiny na vysoké úrovni.

5.4 SILUETY V DEŠTI

VĚK: 9 – 13 let

DÉLKA PRÁCE: 135 min

OBSAH: Hra se světly, siluetami, stínové divadlo. Vyzkoušení si nové techniky drippingu a kresba tuší.

KOMPETENCE: Žáci budou schopni vysvětlit, co jsou siluety, stínové divadlo a vyzkouší si techniku drippingu a kresbu tuší.

CÍL: Zvládnutí kresby pomocí tuše, barev vyzkoušení si nové techniky drippingu, vysvětlení pojmu „silueta“. Prohloubení fantazie a práce ve skupině.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: fyzika, přírodopis

POUŽITÝ MATERIÁL A POMŮCKY: balicí papír, čtvrtky A3, tempery, vodové barvy, štětce, tuš, lampa

ORGANIZACE: skupinová, individuální

PRŮBĚH HODINY: Rozhovor s dětmi o dešti: *Zda někdy slyšely déšť pod stanem, deštníkem, za oknem, zda ho pozorovaly, atd. Jak vznikají kapky deště? Jaké skupenství může mít voda? Jak se mění povrch, když prší (bláto, kachličky, dlaždičky, prádlo, člověk atd.)? Co vyvolá kruhy na vodě (ryba, kapky, házení žabek, listí, aj.)? Co bychom si přáli, aby z nebe pršelo?* Hravou formou si žáci zkusili navodit pocit deště tím, že klapali prsty o lavici (mžení, deštík, liják). Při této atmosféře se žáci střídali u napnutého papíru, který byl prosvícený lampou tak, aby vytvářel z druhé strany stínové divadlo. Každý tak měl možnost vytvořit si siluetu z vlastního těla, kterou jeho spolužák překreslil, z druhé strany na napnutý papír barvou, kterou si každý zvolil. Tak se postupně vrstvilily siluety všech žáků.

Obr. 94.-96. Kresba siluet

Po krátké přestávce si vzali čtvrtky A3, na které pomocí vodových barev stříkali kapky deště a nechávali je rozpíjet. Na takto připravený papír kreslili tuší siluety lidí, zvířat, stromů, apod., které venku zastihl déšť – inspirací jim byla skupinová práce, která vznikla na začátku hodiny.

Obr. 97.-98. Žáci při práci

Reflexe: sesednutí nad výkresy a popovídání si, co komu se povedlo, co kdo ztvárnil, co nakreslil,...

Obr. 99-104. Práce žáků - "Siluety v dešti"

HODNOCENÍ: Zprvu byli žáci ostýchaví a na stínové divadlo. Bylo nutné je vyvolávat. Po „otrkání“, se předbíhali, kdo bude pózovat a kdo kreslit se atmosféra uvolnila. Byla to pro ně nová hra a zkušenost. Ve spleťtých čarách se pak hledali a hádali, kdo je kde vyobrazen. Do techniky dripingu se položili natolik, že byli ušpinění od hlavy až k patě. Kresby tuší dopadly nad mé očekávání - velice vydařené.

5.5 ANIMACE INSPIROVANÁ „DEŠTĚM“

VĚK: 15 – 18 let

DÉLKA PRÁCE: 2 x 135 min

OBSAH: Vytvoření animace, kde hlavní problém bude začínající dešť.

KOMPETENCE: Žáci budou schopni zvládnout vytvořit krátkou animaci za pomoci fotek a zpracovat ji do konečné podoby v programu Windows Movie Maker 2.6.

CÍL: Seznámení a vyzkoušení si tvorby animace. Týmová práce a důležitost každého člena v něm (rozvržení, shoda, domluva, aj.). Seznámení s programem Windows Movie Maker a jeho základními funkcemi. Práce s fotoaparátem a počítačem.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: počítačové programy, fotografie, dějiny výtvarné kultury, přírodopis

POUŽITÝ MATERIÁL: replika obrazu, fólie, fix, čtvrtky, fotoaparát, stativ, PC

ORGANIZACE: skupinová

PRŮBĚH HODINY: Na začátku hodiny byl žákům puštěn 5 minutový záznam deště, který měl navodit atmosféru a inspirovat je. K větší představitivosti leželi žáci na lavici se zavřenýma očima, aby se dokázali lépe vžít do celé atmosféry. Pak bylo žákům vysvětleno zadání jejich práce: Animace inspirovaná deštěm, jako hlavní příčina začínajícího problému celého příběhu. Žáci byli tázáni, zda vědí: *Co je animace? Zda někdo už animaci vytvářel?* Následné vysvětlení postupu práce, práce s fotoaparátem, práce v programu Windows Movie Maker 2.6.

Třídu jsem rozdělila na 2 skupiny. Každá skupina vytvořila pracovní tým, který si měl mezi sebou rozdělit práci tak, aby se všichni mohli zapojit do vytváření animace. Projekt zahrnoval práci s titulky, příběhem, postavičkami, objekty, deštěm, kulisami, fotoaparátem, stínidly, aj. Vše záviselo na týmové práci, každý se musel zapojit, jinak by se práce nestihla.

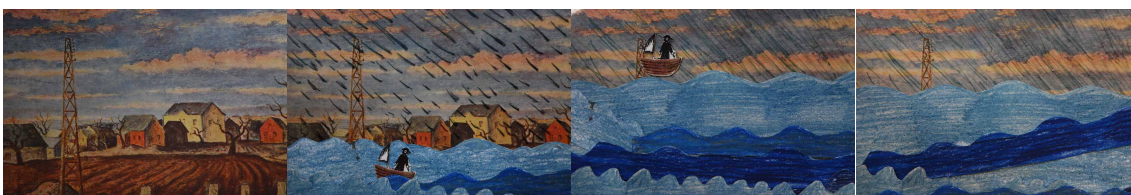

Obr. 105. Žáci při práci

Postup: Nejprve si žáci vybrali reprodukci obrazu, který posloužil jako pozadí pro příběh. Na průhledné folie si pomocí fixu nakreslili animaci. Dlouhý pruh fólie posloužil jako déšť, kde byl zaznamenán v různé intenzitě jeho průběh, který se pomalu posouval po obrazové reprodukci směrem dolů a vytvářel tak pocit, že prší. Další animace byla na jednotlivých týmech a jejich fantazii, co kdo v příbězích ztvárnil. Práci si mezi sebou rozdělili tak, aby jeden fotil, další stínil, a zbytek rozpohyboval animaci. Další hodina byla věnována práci v PC. Fotky byly nahrány do programu Movie Maker, kde nejprve byly žákům vysvětleny jednotlivé funkce a základní postup. Pak ve skupinách pracovali na titulcích, hudbě, rychlosti střídání snímků a nakonec celou animaci přivedli do finální podoby. Na konci hodiny bylo promítání obou filmů a skupinová reflexe.

Obr. 106. Práce žáků - "A přišlo"

Obr. 107. Práce žáků - "Povodeň"

HODNOCENÍ: Zapálenost obou týmu byla velice překvapující. Všichni se velmi položili do práce a bylo vidět, jak se v každém týmu objevil dominantní člen, který pak udával tempo a rozdával úkoly ostatním. Jelikož se jednalo o práci se staršími žáky a mnozí z nich už zkušenosti s animací měli, práce s nimi byla jednodušší. Výsledné práce obou skupin byly opravdu zdařilé a sami žáci z toho měli ohromnou radost. Se svými pracemi se pochlubili i na sociální síti Facebook, z čehož soudím, že je práce bavila a možná i do budoucna inspirovala k podobné tvorbě. Závěrečné promítání obou filmů bylo příjemným vyvrcholením společného úsilí.

5.6 PROMĚNY VODY

VĚK: 16 – 17 let

DÉLKA PRÁCE: 2 x 180 min

OBSAH: Zkoumat vodu jako nespoutaný živel v jejích proměnách a tvarech. Vytvořit malbu pomocí jednoduché harmonické škály.

KOMPETENCE: Žáci jsou schopni vysvětlit, co je jednoduchá harmonická škála, nakreslit ji a umět ji používat a pracovat s ní. Dále by měli mít určité podvědomí a znalosti o umělci Paulu Cézannovi.

CÍL: Naučit se inspirovat vším, co je kolem nás, pohrát si se zadaným tématem a najít si vlastní polohu ztvárnění. Naučit se míchání barev pomocí jednoduché harmonické škály, pochopit tak kontrasty mezi barvami a využít je. Kladení důrazu na kompozici, zvládnutí malby a pochopení vztahu barev mezi sebou.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: dějiny výtvarné kultury, typografie RGB a CMYK

POUŽITÝ MATERIÁL: temperové barvy, čtvrtky A2

ORGANIZACE: individuální

PRŮBĚH HODINY: Studenti byli inspirováni z minulé hodiny, na kterou jsme navázali. Téma bylo: Proměny vody, voda a její pohyb, tvar, živost, nespoutanost. Pro inspiraci byly ukázány některé fotografie, na kterých byla zachycená voda v její čarovné kráse a tajemnosti. Pohled na vodní plochu pokrytou vznikajícími kruhy na vodě, dopadající kapka, šplouchnutí, bublinky pod hladinou, vlny, rosa, stékající krůpěje apod.

K vytvoření vlastního tvaru, pohybu, jevu ovšem neposloužily fotografie, ale různé experimenty s vodou, které si žáci zkoušeli v hodině, aby se lépe zaměřili na tvar a chování vody (kapáním vody do kelímku, stříkání na okno a nechávání kapky stékat volně po skle, třepat s lahví a vytvářet vír, nechat kapat vodovodní kohoutek, atd.) Jednotlivé experimenty byly skicovány, pak rozpracovávány a nakonec po individuální konzultaci vybrán jeden k barevnému zrealizování. Před samotnou malbou bylo vysvětleno míchání barev pomocí jednoduché harmonické škály a ukázání díla umělce Paula Cézanna. Této práci jsme věnovali 2 x 180 minut.

Obr. 108.-112. Práce žáků - "Proměny vody"

HODNOCENÍ: Přestože s barvou teprve studenti začínají, s prací jsem byla nadmíru spokojená. Pochopili vztahy mezi barvami, jak vytvořit kontrast, které barvy zkombinovat, jak míchat a nanášet na papír. U některých vzniklo několik dobrých skic a následně bylo těžké vybrat tu nejzdařilejší k realizaci. Celkový pocit z tohoto úkolu mám výborný, předčil má očekávání.

5.7 PŘÍBĚH DEŠTĚ

VĚK: 16 – 17 let

DÉLKA PRÁCE: 3 x 180 min

OBSAH: Vytvořit si vlastní příběh, kde se objeví déšť jako hlavní příčina celé zápletky.

KOMPETENCE: Studenti jsou schopni vymyslet, zpracovat, zkompletovat vlastní příběh do podoby leporela.

CÍL: Vytvořit si vlastní příběh, s ním dále pracovat, dokázat ho rozfázovat a překreslit do kresebné polohy. Vhodně propojit kresbu s textem. Naučit se správně lepit leporelo a s vlastními kresbami zkompletovat celou práci do finální podoby.

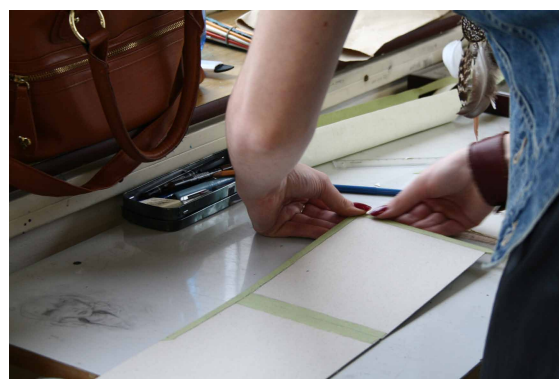
MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Knihvazačství

POUŽITÝ MATERIÁL: papíry, tuž, pérka, fixy, tužka, akvarelové barvy, karton, knihařské plátno, disperzní lepidlo, štětec, noviny

ORGANIZACE: individuální

PRŮBĚH HODINY: Za domácí úkol si měl každý připravit příběh, kde v hlavní roli vystupoval právě déšť. S tímto příběhem jsme pak dále v hodině pracovali a rozkreslovali ho do kreslené podoby. Úkolem bylo vytvořit minimálně 6 stran (1 strana byla úvodní) a 5 stran příběhu. Někteří využili i 8 stran. Nejprve bylo zapotřebí celý příběh rozfázovat do jednotlivých komiksových okének a rozvrhnout je tak, aby správně vyšli na počet stran. Tato část dělala studentům největší problém, neboť nevěděli, co mají nakreslit, a co naopak postačí jen v textové informaci. Pro představu jim byly prezentovány různé druhy komiksových knížek.

Postup práce: Aby se zabránilo zkroucení jednotlivých stránek při lavírování,

Obr. 113.-114. Studenti při práci

byly papíry přilepeny na pevno k podkladové desce. Ke ztvárnění kresebné části použili studenti tuše, fixy, vodové, anilinové nebo akvarelové barvy nebo pastelky. Takto vyhotovené stránky byly vleповány do leporela, které si každý předem vytvořil.

Obr. 115. Studentská práce - "Příběh kapky"

Obr. 116. Studentská práce - "Zrození žížaly"

Obr. 117. Studentská práce - "Duhovka"

Obr. 118. Studentská práce - "A potom přišlo"

Obr. 119. Studentská práce - "Houba"

HODNOCENÍ: Tato závěrečná rozsáhlejší práce byla zvolena pro studenty studující grafiku. S vytvořením komiksu a leporela se setkali poprvé, a tak bylo možné u některých z nich pozorovat velký zájem a zápal do tvorby. Práce dopadly nad mé očekávání. Některé příběhy mají neskutečně silný děj, u jiných mě překvapila vyzrálость kresebného ztvárnění, cit pro grafiku a pečlivost při lepení a kompletování. U této práce jsem hodnotila nejen kresebnost, ale i příběh a pečlivost zhotoveného leporela.

5.8 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ PRAXE

Pracovat s mladým kolektivem a předávat jim své zkušenosti, pomáhat jim, motivovat je v jejich rozvoji mě bavila a stále baví. Už kvůli tomu jsem si vybrala učitelské povolání. Obě praxe pro mě byly velkým přínosem. Na ZUŠ jsem měla možnost nahlédnout do zájmových kroužků a setkat se tak s dětmi, které mají chuť trávit svůj volný čas trochu kreativněji. Na střední škole pak se skupinou studentů, kteří jsou zaměřeni na výtvarné umění a staví na ní svoje budoucí povolání. Obě praxe měly své pro a proti, ale kdybych měla možnost někde nastoupit po škole do pracovního procesu, zvolila bych jednoznačně střední školu.

Kdybych kriticky měla zhodnotit sebe v roli učitelky, určitě se mám toho dost co učit. Praxí člověk získá opravdu velké zkušenosti, které se ve škole nenaučí a jsou mu mnohokrát přínosnější, než učebnicové příklady a poučky. Osobně si myslím, že u studentů, ať už na ZUŠ, tak i na SŠ jsem si získala přirozenou autoritu. Pravdou je, že jsem hned na začátku upozornila, že jsem zde pouze na praxi a navázala s nimi tak přátelský vztah, který uvolnil celou atmosféru. Věděli ale, kde je má hranice tolerance, kterou by neměli překračovat. Nervozitu z učení, či z předstoupení před třídu jsem měla pouze chvilkovou. Tento stres jsem odbourala divadelní improvizací, které se věnuji. Myslím si, že je to dobrá průprava, jak improvizovat v situacích, do kterých nás studenti dostávají, a ze kterých je někdy těžké vybruslit jako vítěz a s autoritou, která nám při souboji zůstala.

Práce, které jsem si připravila pro obě praxe, bych zhodnotila jako zdařilé a přínosné i pro mou diplomovou práci. Pohled jinýma očima na totéž téma mi velice pomohl, a já tak nacházela další inspirace v posunu své práce. Pro mě nejpřínosnější prací na ZUŠ byla práce s nejmenšími dětmi, se kterými jsme si povídali o vodě, jaký je to živel a jak se proměňuje. Když jsem se jich při reflexi jednotlivě ptala, co by si přály za předměty, aby padaly jako déšť, mile mě překvapila odpověď chlapečka. Přál by si, aby pršely skleněné kuličky.

Vedle odpovědí typu: sladkosti, mobily, elektronika, auta apod. mi toto přání přišlo neskutečně milé. S touto skupinou jsem modelovala i kruhy na vodní hladině a měla jsem tak možnost pozorovat variabilitu dětské představivosti.

Druhým, pro mě přínosným úkolem, byla animace na téma déšť, kde jsem si vyzkoušela, jestli jsou žáci schopni spolupracovat a domluvit se, rozdělit si úkoly a vytvořit jako skupina společnou práci. Bylo příjemné je pozorovat, jak se domlouvají a jak jako skupina fungují. Práce, které vytvořili, byly velice dobré.

Nejzdařilejším úkolem ale pro mě bylo lepoprelo, zadané na SŠ. Výtvarná stránka byla velmi kvalitní a obsahově byly některé práce velice povedené. Některé příběhy byly velice hluboké a vedly k zamyšlení a jiné naopak pobavily. Sama jsem byla z některých prací velice mile překvapena a hodnotila je nadprůměrně v rámci této skupiny.

Praxe je mezníkem pro nás studenty, kteří si vybrali studovat pedagogiku. Někteří se z praxe vrátí zcela znechuceni učit, ti druzí zase naopak plní elánu a nadšení. Já patřím ke druhé skupině.

ZÁVĚR

Téma deště je stále vitální a živé, neustále inspiruje mnoho autorů po celém světě. Přesvědčilo mě o tom dílo Jeffrey Mongrain, které jsem objevila při psaní diplomové práci a je svým zaměřením velice podobné tomu mému.

Instalace s názvem Déšť' navrácí do prostoru atria jezuitského konviktu jeho odebranou vláhu. Pokrývá jeho zemi a přináší na akademickou půdu čerstvý vzduch. Keramické reliéfy kruhů vodní hladiny mají vhodně zvolenou barevnost a velikost. S černou mramorovou podlahou vytváří dojem zvlněné vodní hladiny. Tato scéna je navíc osvětlována přes skleněnou střechu a na kruzích se tak tvoří odlesky, které celé instalaci dodávají na živosti. Stejně jako tomu bylo při stavbě antických chrámů, kdy světlo hrálo důležitou úlohu při nasvícení celého interiéru a vytvářelo tak dojem něčeho nadpozemského. Světlo v atriu dodává třetí rozměr celé instalaci a vytváří tak kompletní teatrální složku. V noci naopak tato hladina působí jako velké černé jezero. Prostor tak instalací nabral další rozměr a vytvořil tak absurdní, fantastickou scénu neviditelného deště, který je patrný až při jeho dopadu.

Bohužel z časových a finančních důvodů, a hlavně kvůli náročnosti výroby a vytíženosti atria nemohla být instalace vytvořená zcela podle mých představ. Jak popisuji v práci, vznikla pouze její část, ze které vznikly 2 inscenované fotografie. Víím, že fotografie nemají takovou sílu člověka zcela vtáhnout do sebe a nenavodí tak silný dojem z instalace, přesto vzniklá část doplněná o tyto dvě fotografie vyvolala příjemnou atmosféru.

Textová část, která doplňuje praktickou, je rozdělena na 3 části: Teoretická část se zaměřuje na symboliku vody, deště a vodních kruhů. Představuje některé české a zahraniční autory, kteří byli stejně jako já pohlceni krásou tohoto přírodního živlu, ztvárněným nejen v keramice, ale i v objektu, skle, plastice a instalacích.

Praktická část popisuje celý proces výroby a vzniku této práce.

Didaktická část interpretuje moje působení na dvou rozličných školách, na kterých probíhala pedagogická praxe. Vznikla zde tematická řada inspirovaná vodním živlem. Toto téma je v různých alternativách velmi atraktivní a je možné s ním pracovat napříč materiály, technikami, žánry i věkovými skupinami, jak jsem se mohla přesvědčit. Studenti a žáci byli tímto námětem zcela pohlceni a zaujati. Svědčí o tom velké množství kvalitních výtvarných prací, které jsou doloženy v textu. Jejich fantazie a různorodost, s jakou k tomuto tématu přistupovali, mě v mnohém inspirovala a prohlubovala tak větší zájem o tento nespoutaný vodní živel.

ANOTACE

<i>Příjmení a jméno:</i>	Lucie Fulíková
<i>Katedra:</i>	výtvarné výchovy PdF UP Olomouc
<i>Název práce:</i>	Děšť – prostorová instalace
<i>Vedoucí práce:</i>	Mgr. MgA. Veronika Selingerová
<i>Počet stran:</i>	66
<i>Počet příloh:</i>	4
<i>Klíčová slova:</i>	Prostorová instalace Voda Symbol Výběr umělců Materiály Postup práce

Resumé:

Diplomová práce je zpracována na téma „Děšť – prostorová instalace“ v ateliéru keramiky. Do atrie jezuitského Konviktu byla vytvořena instalace, která měla navodit dojem deště. Ten je zde ztvárněn v podobě vodních kruhů, které se tvoří na vodní hladině. Tento moment je pozastaven v čase a v jeho tichosti nás nechává meditovat.

Teoretická část je zaměřena na vodu, její proměny a symboly, další kapitola je věnována samotné instalaci. Dále jsou zde uvedeni umělci, kteří ve své tvorbě byli také inspirováni vodou a jejich díla.

V praktické části je zmíněn materiál, ze kterého byla instalace vytvářena, postup jejího vyhotovení a popis atrie.

Poslední částí je přehled průběhu souvislé pedagogické praxe a tvorby žáků a studentů.

ANNOTATION

<i>Name:</i>	Lucie Fulíková
<i>Department:</i>	Department of Art Education, Palacky University in Olomouc
<i>Thesis title:</i>	Rain – site specific art
<i>Supervisor:</i>	Mgr. MgA. Veronika Selingerová
<i>Pages:</i>	66
<i>Number of supplements:</i>	4
<i>Key words:</i>	Site specific art Water Symbol Selection of artists Materials Work process

Resumé:

The thesis is written on the topic “Rain – site specific art”. The installation was created in a ceramics studio to be afterward placed in the atrium of the former Jesuit College in order to evoke the impression of rain. The rain was created in a form of water rings which are being formed on the water surface. This moment is stopped in time and allows us to meditate in its silence.

The theoretical part focuses on water, its transformation and symbols. The next chapter concerns the installation itself. Further, there are listed artists who have been inspired by water and their works.

The practical part deals with the materials from which the installation was created, the work process and the description of the atrium.

The last part concerns the overview of continuous pedagogical practice and the work of pupils and students.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

ATRIUM

ATRIUM

DETAILY VODNÍCH KRUHŮ

PRŮBĚH INSTALACE

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura:

- BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*, Praha: Beta, 2008. ISBN: 978-80-7306-362-7
- BECKER, Udo. *Slovník symbolů*, Praha: Portál, 2002. ISBN: 978-80-7367-284-3
- CHAVARRIA, Joaquim. *Velká kniha keramiky*, Praha: Knihcentrum akc, 1999. ISBN: 978-80-86054-92-6
- RADA, Pravoslav. *Techniky keramiky*, Praha: 1990. ISBN: 80-85277-47-6
- RADA, Pravoslav. *Keramika - výtvarné techniky*, Praha: Aventinum, 2008. ISBN: 978-80-86858-45-6
- MAČÁKOVÁ, Jana. *Jezuitský konvikt*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN: 80-244-0521-0
- GERŽOVÁ, Jana a kol. *Slovník světového a slovenského Výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia*, Profil: 2000. ISBN: 80-968283-0-4
- DEMPSEYOVÁ, Amy. *Umělecké styly, školy a hnutí - Encyklopedický průvodce moderním uměním*, Praha: Slovart, 2002. ISBN: 80-7209-731-8
- KEPES, Gyorgy. *Sign, Image and Symbol*, Londýn: Studio Vista, 1966.

Webové stránky:

- KOTIK, Charlotta. *Současný pohled na umění instalace*, Plzeň: 26. 11. 2006 - přednáška. Dostupné z: <http://artycok.tv/lang/cs-cz/48/soucasny-pohled-na-umeni-instalace>
- D.Pirsc-, „Daniel Piršič“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://pirsc.cz/studio/daniel-pirsc-21.html>
- Creative Outlaw -, „Artifacts“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.creativeoutlaw.com/artifacts.php>
- S.Dines-, „visual artist“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.stinediness.dk/index.htm>
- Galerie Pokorna -, „V. Cigler“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.galeriepokorna.cz/cigler.htm>
- Wikipedie-, „C.Jere“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/C._Jer%C3%A9
- Artworks of Johnson Tsang-, „Profile of Johnson Tsang“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://johnsonstang.wordpress.com/2011/09/28/profile-of-johnson-tsang/>
- Fung Kwok Pan -, „About me“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.fungkwokpan.com/About-Me>
- Jenirrey Mongrain-, „resume“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://jeffreymongrain.com/resume.php>
- rAndom-, „work“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://random-international.com/work/rainroom/>
- Designboom-, „architecture“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.designboom.com/architecture/gun-architects-water-cathedral/>
- S. Kalmanovsky-, „cv“ [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.staceekalmanovsky.net/index.php/bagsrags/-cv-2013/>

- K. Stone-, „about“ [online]. © [2011] [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.katystone.net/about.html>
- Events Insing-, „Announcement“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://events.insing.com/feature/its-raining-art-changi-airport-unveils-giant-kinetic-art-sculpture/id-74533foo/>
- A. Robson-, „CV“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://aurorarobson.com/bio_cv.html
- C. Cox-, „bio“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: http://carolinecox.com/first_page/resume.html
- B. Debombourk -, „Bio“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.baptistedebombourg.com/en/biography>
- Minimal exposition -, „M. Jetelová“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://minimalexposition.blogspot.cz/2012/02/magdalena-jetelova-installations-2002.html>
- Minimal exposition -, „M. Jetelová“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://minimalexposition.blogspot.cz/2012/02/magdalena-jetelova-installations-2002.html>
- M. Cross -, „About“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.michaelcross.eu/about.html>
- A. Gormley -, „About“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.antonygormley.com/>
- J. de Caires Taylor-, „biography“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.underwatersculpture.com/pages/artist/bio.htm>
- England & Com. -, „William Pye“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://www.englishgallery.com/artist_bio.php?mainId=144
- A. Goldsworthy -, „Biography“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://www.ucblueash.edu/artcomm/web/w2005_2006/maria_Goldsworthy/biography.html
- M. Hill -, „About“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://www.martin-hill.com/about_us/about_martin_hill.html
- J. Denevan -, „CV“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.jimdenevan.com/jim.htm>
- G. Friedman -, „bio“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://www.georgiefriedman.com/bio_and_press.html
- Artlist -, „instalace“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/index.php?id=117>
- FYZIKA.GJVJ-, „šíření vlnění“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://fyzika.gvjv.cz/index.php/kmitani-a-vlneni/mech-vlneni/105-sireni-vlneni>
- Artlist -, „F. Díaz“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: <http://artlist.cz/?id=1962>
- Aktuálně -, „Expo“ [online]. © [b.r.] [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=666504>

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1. D.Pirsc- “Rain”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.pirsc.cz/pirsc-porcelan-katalog/3d-wallpaper-13/rain-30.html>
- Obr. 2. D.Pirsc- “Kapky”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.pirsc.cz/pirsc-porcelan-katalog/3d-wallpaper-13/kapky-47.html>
- Obr. 3. V. Cigler- “Studánka”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-11]. Dostupné z:http://www.gallery.cz/cgi-bin/gallery/hynekol/aps.sh?VSS_SERV=GAL000001&galpre=4268&language=cz
- Obr. 4. V. Cigler- “Jaro”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.litvak.com/Artist/7/Vaclav_Cigler
- Obr. 5. V. Cigler- “Dvě čočky”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.litvak.com/Artist/7/Vaclav_Cigler
- Obr. 6. F. Díaz - “LacriumAu” [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://zeleninablog.blogspot.cz/2010/05/federico-o-zlate-kapce-i-o-tom-proc.html>
- Obr. 7. C. Jer - “Raindrops” [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.1stdibs.com/furniture/wall-decorations/decorative-art/curtis-jere-raindrops-wall-sculpture/id-f_268013/
- Obr. 8-9. S.Dines- “Falling water”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.stinediness.dk/raining.htm>
- Obr. 10. J. CH.- Shing Tsang “Yuanyang” [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://johnsontsang.wordpress.com/2012/09/15/yuanyang-stainless-steel-ceramic-sculptures-by-johnson-tsang-chueng-shing/>
- Obr. 11. J. CH.- Shing Tsang “Bowls of fantasy” [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://johnsontsang.wordpress.com/2011/10/01/bowls-of-fantasy-special-prize-of-2011-gyeonggi-international-ceramic-biennale-international-competition/>
- Obr. 12. J. CH.- Shing Tsang “Just a game”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://johnsontsang.wordpress.com/2013/03/20/just-a-game/>
- Obr. 13. J. CH.- Shing Tsang “Splash of Wonder”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://johnsontsang.wordpress.com/2011/12/03/award-of-grand-prize-2012-taiwan-ceramics-biennale/#>
- Obr. 14.-15. F. K. Pan - “Fluid Vasa”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.designboom.com/technology/fung-kwok-pan-fluid-vase/>
- Obr. 16. Jenirrey Mongrain-„Holloe drops“[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://jefreymongrain.com/#>
- Obr. 17-18. Creative Outlaw - “Rain drops”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.creativeoutlaw.com/artifacts.php>
- Obr. 19. rAndom - “Rain room ”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://random-international.com/work/rainroom/>
- Obr. 20. rAndom - “Rain room ”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://random-international.com/work/rainroom/>
- Obr. 21-23. Gum - “Water cathedral”[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.>

designboom.com/architecture/gun-architects-water-cathedral/

- Obr. 24-25. S. Kalmanovsky - "Rain"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.staceekalmanovsky.net/index.php/bagsrags/-rain/>
- Obr. 26. K. Stone - "Blue falls"[online]. ©[2011] [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.katystone.net/public_art.html#46
- Obr. 27. K. Stone - "Blue falls"[online]. ©[2011] [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.katystone.net/public_art.html#45
- Obr. 28. Berlin firm Art+Com. - "Raining" [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://thecreativebazaar.files.wordpress.com/2012/07/cattura.jpg>
- Obr. 29. Berlin firm Art+Com. - "Raining"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://q8al-linone.com/wp-content/uploads/2012/07/Beautiful-Kinetic-Rain-at-Singapore%E2%80%99s-Changi-Airport.jpg>
- Obr. 30-31. A. Robson - "Be Like Water"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://aurorarobson.com/installations_belikewater.html
- Obr. 32-33. C. Cox - "Scuse me While I Kiss The Sky"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: http://carolinecox.com/second_page/instal2scuse.html
- Obr. 34-35. B. Debombourk - "Aérial"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.baptistedebombourg.com/en/works/a%C3%A9rial-o>
- Obr. 36. M. Jetelová - "DKM Stifkung"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://minimal-exposition.blogspot.cz/2012/02/magdalena-jetelova-installations-2002.html>
- Obr. 37. M. Jetelová - "Kunsthalle Recklinghausen"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://minimalexposition.blogspot.cz/2012/02/magdalena-jetelova-installations-2002.html>
- Obr. 38. M. Cross - "Bridge"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.michaelcross.eu/bridge1.html>
- Obr. 39. A. Gormley - "Sound II."[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://soapboxpress.wordpress.com/2012/12/19/joe-low/sound-ii-by-antony-gormley-email/>
- Obr. 40. A. Gormley - "Another place"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.antonygormley.com/sculpture/item-view/id/230#p1>
- Obr. 41. J. deCaires Taylor - "Silent-evolution-underwater"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Silent-evolution-underwater-sculpture-jason-decaires-taylor.jpg>
- Obr. 42. J. deCaires Taylor - "Vicissitudes"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.tumblr.com/tagged/the%20caribbean>
- Obr. 43. J. deCaires Taylor - "The Lost Correspondent" [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.underwatersculpture.com/pages/gallery/lost-correspondent.html>
- Obr. 44. J. deCaires Taylor - "Dream collector"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.underwatersculpture.com/pages/gallery/coleccionista.html>
- Obr. 45. W. Pye - "Caribdis"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.williampye.com/work/caribdis-campinas-brazil>

- Obr. 46. W. Pye - "Cedra"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.williampye.com/work/cedra>
- Obr. 47. W. Pye - "Double dome"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.williampye.com/work/double-dome>
- Obr. 48. W. Pye - "Corastol"[online]. ©[b.r.] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.williampye.com/work/coraslot>
- Obr. 49. A. Goldsworthy - "Izumi-Mura" [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-1]. Dostupné z: http://www.ucblueash.edu/artcomm/web/w2005_2006/maria_Goldsworthy/works.html
- Obr. 50. M. Hill - "Stone circle" [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-1]. Dostupné z: <http://martin-hill.com/gallery450/gallery73.html>
- Obr. 51. J. Denevan - "Jezero Bajkal" [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-1]. Dostupné z: <http://www.bloodyloud.com/ice-art-lake-baikal-jim-denevan/>
- Obr. 52. G. Friedman - "Seas and Skies" [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-2]. Dostupné z: http://www.georgiefriedman.com/video_installations/Entries/2012/5/16_Seas_and_Skies%2C_variation_IV.html
- Obr. 53. G. Friedman - "Spiraling Water" [online]. ©[b.r.] [cit. 2013-04-2]. Dostupné z: http://www.georgiefriedman.com/video_installations/Entries/2009/8/6_Spiraling_Water.html
- Obr. 54. L. Fulíková - "Děšť" - vlastní fotografie
- Obr. 55. - 71. dokumentace průběhu praktické části diplomové práce - vlastní fotografie
- Obr. 72. - 119. dokumentace průběhu pedagogické praxe - vlastní fotografie